

1957

ŠTEVILKA

5-6

GLASILO
ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ

Slovenski

ČEBELAR

SLOVENIJE

VSEBINA

Edi Senegačnik: Še o prevažanju na pašo (Nadaljevanje in konec)	97
M. Couriotis: Matičji mleček (Prevod)	102
Leopold Zor: Osebni ali ontogenetski razvoj žuželk	105
Ljorže Babnik: Nosestavost	111
Leopold Stanek: Pesem o roži	115
Jože Klemenčič: O zdravljenju pršičavosti	116
V. Benedičič in J. Rihar: Ob ustanovitvi čebelarškega muzeja	119
Avgust Bukovec: O naši nekdanji trgovini s čebelami	112
Edi Senegačnik: S Kehrlejem po Jugoslaviji (Nadaljevanje)	127
Efer: Čebelarstva navodila	132

OPAZOVALNICE:

Poročilo za marec in april	136
--------------------------------------	-----

OSMRTNICE:

Alojzij de Reggi, Dragotin Bratina, Jakob Verboten	138
--	-----

MALI KRUHEK:

Nagon in razum, Kdo odloča o roju: čebele ali matica? Zopet zanimiv dogodek. Dež, sneg in mraz v letošnjem aprilu. Čebele in njihovi proizvodi. Zdravilna moč v panju. Na Gorenjskem je fletno	139
--	-----

NAŠA ORGANIZACIJA:

Dopisi: Čebelarstvo društvo Središče ob Dravi. Iz Radeč. Pritožba kozjanskih čebelarjev	141
Statistični prikaz čebelarstev in čebelarstva organizacije v mursko-soboškem okraju (popis v letu 1956)	143

SLIKA NA OVITKU:

Avgust Bukovec po Smrekarjevi karikaturi.

List izhaja v začetku vsakega drugega mesca. Izdaja ga »Zveza čebelarstevskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska ga Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja pa uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 400 din, za nečlane in inozemstvo 500 din. Posamezna dvojna številka stane 90 din. Stevilka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 60-KB-1-2-1077

ŠE O PREVAŽANJU NA PAŠO

EDI SENEGACNIK

Kadar vozimo čebele na pašo spomladi aprila ali pa maja, družine še niso toliko močne, da bi se nam na poti dušile, čeprav jih vozimo podnevi. Seveda moramo pripraviti panje in družine tako, kot bi jih vozili v največji vročini. Nikdar se ne zanašajmo na morebitno slabo vreme ali dež. Iz izkušenj lahko povem, da smo spomladi, navadno je bilo to mesca maja, vselej vozili na akacijeva pasišča v Vojvodino ali Srbijo brez vsakršnih izgub. Res je, da so se začele čebele okrog pol dneva vznemirjati, toda z lahnim škropljenjem smo jih prav lahko mirili tja do četrte ure popoldne. Takrat pa se ozračje že toliko ohladi, da postane v vagonu hladneje, saj so odprta oboja vrata na stežaj in tudi vsi prezračevalniki. Zvečer ali zgodaj drugo jutro smo bili že na cilju. Ako bi ne bili, bi naslednji dan ob toplem in sončnem vremenu nikakor ne smeli več voziti. Čebele bi morali podnevi razložiti, če bi se hoteli izogniti škodi. Kdor je tako ravnal, je srečno vozil in prepeljal vso žival na cilj. Kolikor vem, čebelarji niso imeli izgub, kadar so vozili na pašo. Na žalost pa tega ne morem trditi za njihov povratek. Zato je prav, da se podrobneje seznanimo tudi s tem.

Vsako leto lahko opazamo tragedije, ki jih doživljajo naši čebelarji, ko vozijo čebele z akacijevih pasišč v Srbiji ali Vojvodini domov. Ponoči še nekako gre, toda podnevi se tam okrog Vinkovcev in Slavonskega Broda pa vse do Zagreba razplamtevale razmeroma hladna jutra v vroče in soparne sončne dni, ki so našim čebelicam nadvse nevarni. Čebelarji, ki se jim strašansko mudi domov v Slovenijo, kjer baje »medi hoja tako, da kar teče«, nosijo svoje panje k vratom »hladit«, jih odpirajo, da bi odletela vznemirjena žival, vlak pa potem sledijo celi roji čebel, ki se na potu zgube. Že zadušene družine ometajo kar med potjo, da bi nihče ne videl njihovega humanega načina čebelarjenja. Menda so to tisti čebelarji, ki »vozijo brez vsakršnih izgub tudi podnevi« in o katerih pripovedujejo progovni pregledniki, da so pustili kar cele kupe mrtvih in z medom prepojenih čebel ob železniški progi. Prav gotovo tak način prevažanja ni pravilen; čebelarja je treba poučiti, da se tako ne sme delati. Kadar se da taka škoda preprečiti, jo le dajmo in ne bodimo tako vihravi. Naglica ni nikjer dobra, posebno ne v čebelarstvu. Koliko sto tisočev, milijonov bi prihranili naši čebelarji, ko bi le hoteli previdneje prevažati na oddaljena pasišča. Že marsikateremu prevaževalcu je bilo žal, da čebel podnevi ni razložil. Toda bilo je prepozno.

Poglejmo še enkrat vse prednosti, ki jih ima izključno nočno prevažanje in razkladanje podnevi. Največja je gotovo ta, da ne zgubimo niti ene družine. Kaj pomenijo močne družine na pasišču, vemo prav vsi. Samo take lahko temeljito izkoristijo pašo, oslABLJENE pa nikoli. Zato ta prednost še malo ne odtehta slabe strani takega načina prevoza. Res je, da pridemo dan pozneje na cilj, zato pa pojdemo dan prej od doma! Z razkladanjem so zares združeni tudi stroški, toda ti ne pomenijo prav nič v primeri s škodo, ki jo ima čebelar, če zgubi eno samo čebeljo družino. Zares bo naporov mnogo več, toda čebelar naj le pomisli, koliko naporov in trpljenja se mu obeta, če bo vozil podnevi in če bo moral škropiti razgrete družine ves dan. Komaj bo skušal pomiriti zadnjo družino, že se bo pričela spet prva vznemirjati. Seveda bo imel pri prekladanju nekaj izgub. Nekateri prevaževalci radi zatrjujejo, da se pri tem izgubi veliko čebel, ker se zvečer ne vrnejo v panje. Toda čeprav bi to bilo res, bi zguba ne bila tako huda, kot v primeru, ko se zadušita ena ali dve družini. Naša opazovanja, ki so podprta z dobrimi dokazi, pa so pokazala, da se zgubi prav malo čebel. Ko smo drug za drugim vozili leta 1951 v Liko in zgodaj zjutraj razkladali panje v Karlovcu na rampi, nisem opazil zjutraj več ko dobro peščico čebel, ki so ostale čez noč zunaj. Moj prijatelj

je bil namreč prejšnji dan tam razložil panje in z njimi zvečer od-potoval. Tudi tisti, ki so prišli za mano, so to potrdili. Res pa je, da zgubimo precej čebel, kadar jih iztovarjamo v veliki vročini okrog opoldneva ali celo popoldne. Takrat je žival razdražena in izredno trudna, zato posede po bližnjih cvetlicah, travi ali drevju, kjer po-čiva v majhnih grozdčkih tja do drugega jutra. Včasih opazimo celo tako imenovane »vročinske« roje v obliki kit, ki so lahko zelo veliki. Ti nastanejo zlasti takrat, kadar odpremo na pasišču večje število panjev hkrati. Nikdar ne vozimo z vlakom dalje ko do sedme ure zjutraj! To naj bi bila zares skrajna časovna meja za razkladanje. Kadarkoli bomo odpirali panje v jutranjem hladu, ne bomo imeli prav nobenih izgub. Zato glejmo, da pridemo do takrat na cilj. Na vse to pa misli preudaren prevaževalec že tedaj, ko začne delati načrte za prevoz.

Vsa navodila, po katerih smo se ravnali pri prevozu na pašo, moramo upoštevati tudi na povratku s paše domov ali na drugo pa-sišče. Čebelar mora biti tokrat še bolj previden, kajti ob količkaj dobri paši so se družine opomogle in postale mnogo močnejše, zlasti na akacijevi paši, kadulji ali kaki drugi izdatni pomladni paši. Me-dišča so polna medu, nabita pa so tudi plodišča. S takimi panji poleti sploh ne smemo oditi na pot. Medišča iztočimo popolnoma, v plo-dišču pa pustimo le nekaj kilogramov medu za rezervo, ker prav nič ne vemo, kaj bomo doživeli na drugi paši. Ako najdemo nad zalego vence medu, lahko krajna dva sata v plodišču prav tako iztočimo, zlasti če sta polna medu in preti nevarnost, da se bosta na prevozu sesula. Pred vsakim takim prevozom družine dobro pregledamo in prestavimo. Navadno so vsi sati v plodišču zaleženi. Zato jih pre-stavimo v medišče, s čimer razširimo gnezdo, da bo imela matica spet dovolj praznih celic za zaleganje. Prestavljene družine bomo vozili mnogo bolj brez skrbi, pazimo pa, da vrnemo oba iztočena sata iz plodišča, zlasti če imata obnožino. Poskrbimo, da pridejo mladi, prav-kar izdelani sati v sredino gnezda, da jih bo matica zalegla.

S točenjem začnimo vsaj nekaj dni pred prevozom, da čebele iztočene sate poližejo, popravijo in se sploh umire. Točenje mora biti končano najmanj dva dni pred povratkom. Kdor bi vozil še isti dan po točenju, bi izgubil prav vse čebele. Vsak čebelar dobro ve, kako planejo čebele na iztočne medene sate in kakšen živžav je v panju, dokler sati niso očiščeni.

Dobro premislimo, kako bomo vozili na povratku. Pripravimo panje, kot je treba za vsak prevoz, čebelam pa dajmo še več prostora!

Vzemimo tokrat štiri do pet satov iz medišča ali še več! Če se le da, vozimo samo ponoči, podnevi pa panje razložimo, da bodo čebele letale. Bodimo pri tem skrajno previdni in ne zanašajmo se na vremensko napoved, dež, al hladno vreme! Prevažanje je nevarno tudi ob soparnih ali toplih deževnih dnevih.

Ob neki priliki, ko je začelo deževati, smo se zjutraj odločili, da bomo vozili tudi podnevi. Tako bi prišli prej na cilj ter si prihranili vse stroške, ki bi nastali zaradi prekladanja in neštetihi fizičnih naporov. Dan je bil deževen, a silno soparen. Čebele so nam začele plesati, da je bilo veselje! Škropili smo jih ko nori vsake pol ure in to brez prestanka ves dan tja pozno v noč. Na vmesnih postajah smo le s težavo dobili vodo, na katero smo pri odhodu premalo mislili. V vsakem vagonu smo je porabili čez 300 litrov. Trpeli smo ves dan ko živina, vmes pa neprestano vzklikali: »Nikdar več podnevi, tudi v dežju ne!« Zvečer smo popadali utrujeni na svoja ležišča, a čebele so se še vedno vznemirjale. Vagon se ni in ni hotel ohladiti. Soparni deževni dnevi so smrt za prevaževalčeve čebele.

Na cilj smo prišli skoro brez vsake zgube. Mogoče je bila le tu in tam kaka peščica mrtvih čebel. Bili smo veseli in potolaženi v svoji bojazni, da smo morda zgubili mnogo čebel, ki so pomrle v notranjosti panja. Toda veselje je bilo prezgodnje! Čeprav je bila paša na novem pasišču zelo dobra, kar smo videli na opazovalnem panju domačih čebelarjev, naše čebele niso izletavale. Lenarile so doma in visele utrujeje v grozdih na bradah še potem, ko smo vrnili sate v medišče. Več dni je trajalo to mrtvilo. Ko smo takoj drugi dan pregledali nekaj plodišč, smo presenečeni ugotovili, da ni bilo nikjer več ličink in mlade zalege. Čebele so jo po poti izpile, čeprav smo jim stalno dodajali vodo. Kolikor pa niso storile tega čebele same, jim je pomagal suhi zrak, ki nastaja s prepihom v panjih.

Marsikdo se niti ne zaveda, kaj se lahko zgodi v čebeljih družinah na dnevnih prevozihi. Koliko škode imamo zlasti ob dobrih pašah, ko so čebele preveč utrujene in oslajljene, da bi mogle izkoriščati obilne medene vire! A kaj pomeni izguba naraščaja, ličink in mlade zalege za razvoj družine, mi niti ni treba utemeljevati. Na vse to naj mislijo tisti prevaževalci, ki se jim tako mudi na pot in hočejo biti povsod prvi! Kadar koli smo hiteli in delali na hitro roko, ne da bi prej vse trezno pretehtali, smo ustrelili kozla in ga pošteno polomili.

Drugače ravnamo s čebelami, kadar jih vozimo po končani jesenski paši domov. Takrat so noči že hladne in tudi jutra, zato ni nevarnosti, da bi se nam čebele zadušile. Skrbimo pa le za to, da

bodo imele družine dovolj zraka. Navadno ga je jeseni še preveč. Včasih moramo celo zapreti vrata vagona in vse prezračevalnike ter obleči zimsko suknjo, ker bi nas sicer zeblo. Ob takih prilikah seveda lahko vozimo polne panje tudi podnevi. Na žalost pa se to pri nas v Sloveniji zadnja leta le redko zgodi in lahko rečemo, da so vozili take panje jeseni z ajde domov le naši predniki v preteklosti.

Kadar vozimo jeseni domov, pomislimo že prej na to, kam bomo postavili slabe družine, če jih bomo združevali. Pomislimo tudi na prašilčke ali matičnjake. Postavimo jih v srednjo vrsto med ostale družine, da jim bo pozimi bolj toplo. Slabe panje, ki so potrebni popravila, bomo zložili v gornjo vrsto, da jih bomo lahko vzeli iz skladanice, ne da bi morali premikati ali prestavljati druge.

Pa še nekaj besed o prevažanju na krajše razdalje. Vsak prevaževalec dobro ve, koliko nevšečnosti je s prevozi ponoči. Tema je, slabo vidimo in pogosto pozabimo kaj doma, če nismo vsega že prej skrbno pripravili. Ko prispemo na pasišče, se nam dostikrat ne godi bolje. Previden čebelar uredi prevoz tako, da pride na cilj ob zori. Takrat nam gre delo hitreje izpod rok.

Marsikaki nevšečnosti se lahko izognemo, ako prevažamo zgodaj zjutraj, če je to le mogoče. Z modernimi prevoznimi sredstvi dosežemo v nekaj urah tudi precej oddaljena pasišča. V svoji dolgoletni praksi prevažam na kratke razdalje le zjutraj in vselej je šlo gladko, brez vsakih nevšečnosti ali celo izgub. Že prejšnji dan pripravim panje, pritrdim zapore in napravim sploh vse, kar je treba. Tudi orodje in ostalo je pripravljeno na posebnem mestu. Proti večeru odprem panjem vratca. Če je zelo vroče, jih celo snamem. Tako se panji zvečer in ponoči ohlade, čebele pa umire. Zvečer, ko se vse čebele vrnejo domov, družina še ni popolnoma umirjena. V panju je še vedno živahno, saj čebele zdaj ventilirajo in odstranjujejo vodo iz nektarja, ki so ga bile nabrale podnevi. Šele proti jutru se umire. Ko se začne svitati, panje hitro zaprem. Če kje čebele podsedajo, jih nakadim ali spravim z brizgalko v panj. Večje grozde, ki bi viseli od brade, pa kar posnamem v poseben ogrebalnik za roje in čebele potem na pasišču vrnem istim družinam.

Prijetno je, če imaš pri tem opravilu dobrega pomočnika. Ako najameš za nakladanje štiri delavce, lahko v pol ure naložiš 50 do 60 panjev. Sam pa vse delo nadziraš z omelcem v roki in odstranjuješ čebele, ki so morda ostale na panjih, da ne bi nadlegovale delavcev in voznika ter jim jemale voljo do dela.

Imejmo vselej dovolj delavcev, da gre delo hitreje od rok. Brez njih bomo prav malo prihranili, zlasti danes, ko so prevozna sredstva s svojimi uslugami tako draga. Ne barantajmo z njimi zaradi plačila! Imejmo zanje vselej tudi kako šilce žganja, kozarec vina ali malenkosten prigrizek. Ko smo panje zložili na voz ali avto, naložimo nanje najprej podloge za čebelnjak in stene, nato pa še ostale stvari. Ob treh zjutraj smo lahko že gotovi in brez skrbi vozimo v jutranjem hladu tja do šeste ali sedme ure. V treh, štirih ali petih urah pridemo že z navadnim vozom do 20 km daleč, kamion pa bo napravil tudi 100 km ali še več. Tako smo vozili čebele iz Ljubljane tja v Belo Krajino in celo na ajdo na Ptujsko polje. Zlasti na avtu se čebele odlično počutijo. Zjutraj je na njem naravnost hladno in čebelar, ki sedi kot varuh zadaj na panjih, mora biti dobro oblečen, dostikrat mora imeti zimsko suknjo. Tako lahko vozimo čebele tja do osme ure. Takrat moramo biti blizu cilja ali že na njem. Glejmo, da bodo čebele do devete ure letele. Sicer pa je vse odvisno od letnega časa in vremenskih razmer na dan prevoza. Hladna jutra in jutranja megla, ki leži včasih po kotlinah, zelo ugodno vplivata na razpoloženje čebeljih družin in ostanejo zato dolgo mirne.

MATIČJI MLEČEK

(Predavanje na XVI. mednarodnem čebelarskem kongresu)

M. COURIOTIS, ATENE

Mnogo so pisali o tem čudovitem čebeljem proizvodu; ves medicinski in čebelarski svet pozna danes njegove odlike. Uporabljajo ga na dva načina: z uživanjem ali pa v obliki intravenoznih injekcij — v obeh primerih s presenetljivimi, skoraj magičnimi učinki.

Z njim so se znanstveno ukvarjali pomembni učenjaki in si na tem področju pridobili velike zasluge; mi pa bi le na kratko podali historiat uporabe matičjega mlečka v Grčiji ter opisali njegovo delovanje na človekov organizem.

Proti koncu leta 1952 sem glede na članke, ki so bili objavljeni v francoskih časnikih (»France-Soir«, »Le Figaro«, »Guérir«, »Noir et Blanc«, itd.), pričel kot prvi proučevati matičji mleček skupno z Nicolaidesom, ki spada med naše najboljše čebelarje in je znan čebelarski pisec (star je 75 let in ima za seboj 55 let čebelarske prakse). Prve poizkuse sva delala sama na sebi in dosegla odlične uspehe. Zelo dobro počutje, pravcata evforija, duševna čilost, zlasti pa dejstvo, da

sva se znebila vseh telesnih nevšečnosti, ki jih prinaša starost — nama zagotavlja, da gre tu za substanco brez primere; njene terapevtske odlike odpirajo moderni znanosti brezmejna obzorja.

Ob tej priliki bi rad podal svojim tovarišem zdravniške dokaze o ozdravljenju različnih, dovolj hudih bolezni. Med ta ozdravljenja bi mogel šteti:

Primer Parkinsonove bolezni, ki jo je imela žena Metalinosa z Ministrstva za kmetijstvo; rezultati so bili nadvse zadovoljivi. Bolnica je bila že dalje časa priklenjena na posteljo, a ko je jemala matičji mleček, se je opomogla, dvignila s postelje, skratka: počuti se sedaj dobro. Lahko bi omenil še marsikatero drugo osebo, ki so z uporabo matičjega mlečka ublažile to bolezen. Pri nekaterih je bila reakcija tako močna, da so morali zdravljenje z mlečkom opustiti.

Tudi v primeru multiple skleroze (poapnenje glavnih žil) smo bolniku olajšali zdravstveno stanje. K temu naj pripomnim, da je eden naših najboljših sodelavcev profesor M. Caminopetros, bivši direktor Pasteurjevega inštituta v Atenah, ki je dalje časa proučeval vpliv matičjega mlečka in peloda na človekov organizem, vedno poudarjal, da sta ti dve bolezni neozdravljivi.

Naj slede še trije primeri strašne bolezni mediteranske anemije ali Cooleyve bolezni, ki je znana tudi pod imenom Aravantinosova bolezen. Prvi primer je sin zdravnika Coursombasa, predstojnika nekega oddelka na Ministrstvu za zdravstvo. Navajamo dosežene rezultate po uporabi prvega grama matičjega mlečka:

Analiza krvi: minimum rdečih krvnih telescev pred zdravljenjem: 2,200.000 na ccm, minimum rdečih krvnih telescev po zdravljenju: 2,800.000 na ccm. Količina hemosferina se je povečala od 40 % na 50 %. Prav tako se je povečala vrednost hemosferina od 0,72 na 0,88, medtem ko se je substanca, ki uničuje rdeča krvna telesa, pomanjšala.

Mali bolnik se je pričel zdraviti pred dvema letoma in se sedaj zelo dobro počuti.

Drugi primer je hčerka dr. Rodopoulosa in tretji sin oficirja kraljeve mornarice M. Papadopoulosa; rezultati so enaki. Ti trije bolniki so stari od 3 do 5 let. Ustaljeno število rdečih krvnih telescev je pri njih približno 3,200.000 na ccm.

Izkušnje pri desetih primerih spondilitisa (tuberkuloza hrbtenice in kosti), ki jih je zdravil profesor Garofalides, predstojnik bolnišnic v Vouli, nam prav tako dajejo zelo zadovoljive rezultate.

Nadalje bi lahko navedel precej primerov artritisa. V najhujši obliki je imela to bolezen žena zdravnika Livaditisa, ki je predstojnik

klinike grških državnih železnic. Žena je zbolela v starosti 32 let in bila več kot 8 let priklenjena na posteljo. Vsa znanstvena prizadevanja, tudi »cortisona« in termalne kopeli so bila zaman. Po uporabi prvih 3 gramov matičjega mlečka je zapustila posteljo in se sedaj dobro počuti.

Dovolj je primerov živčnih in ostalih bolezni, ki so se naglo zboljšale že po prvem zdravljenju.

Matičji mleček je ublažil bolezen srca. Ozdravil je mnogo gnojnih tvorbo (ulceres), hemeroidov, ekcemov, v enem primeru celo lupus. Uspešno ga uporabljajo tudi diabetiki.

Ne bi hotel svoje tovariše preutrujati s historiatom uporabe matičjega mlečka v Grčiji, saj ni to niti toliko važno. Sprva so nam pri tem nekatere državne ustanove delale precej težkoč, prav tako nekateri zdravniki in farmacevtski producenti; imeli smo z njimi neprestane boje, toda matičji mleček slavi danes zmago.

Tudi predsednik Višjega sveta za higijeno in Višjega sveta državnih kemikov je pred sodiščem priznal terapevtsko vrednost matičjega mlečka in po nedavni odločbi Ministrstva za kmetijstvo in trgovino je sedaj v Grčiji matičji mleček v prosti prodaji.

Zaključujem z zahvalo vsem tistim, ki so nam nudili pomoč v našem boju za matičji mleček, in še prav posebej velja zahvala odličnemu prijatelju M. Alinu Caillasu, ki nam je dajal koristna pojasnila in navodila!

Zaradi milega podnebja v Grčiji, predvsem v Atiki in na otokih, proizvajamo matičji mleček od konca aprila do decembra. Sedaj se pri nas kakih deset oseb z vso resnostjo ukvarja s proizvodnjo matičjega mlečka; razen njih je seveda dovolj tudi drugih, čeprav ne tako pomembnih sodelavcev.

Za pridobivanje mlečka je najbolj v rabi »metoda cepljenja«.* Sedanja cena mlečku je 100 drahen za 1 gram (ali 85 avstrijskih šilingov oziroma 1200 francoskih frankov). Matičji mleček uživajo v Grčiji v dnevni dozi po 50 tisočink grama, mešanica pa je pripravljena iz 1 grama matičjega mlečka in 100 gramov medu. Za eno kuro zadostujejo 3 grami mlečka.

Iz francoščine prevedel Franc Malnar

* Metoda cepljenja ni nič drugega kakor eden izmed načinov dodajanja vzrejnega gradiva redniku pri umetni vzreji matice. Toda v tem primeru matičnikov ne pustimo dozoreti, temveč jih izrežemo 1—2 dni prej, preden so zaprti. Ličinke nato iz njih odstranimo, mleček pa izsrkamo s primerno stekleno cevko (pipeto). Hranimo ga v stekleničah iz rumenega stekla, najbolje v hladilniku pri temperaturi 1—3° C pod ničlo. Se pri takem ravnanju je uporabljen kvečjemu dva mesca. (Op. ured.)

OSEBNI ALI ONTOGENETSKI RAZVOJ ŽUŽELK*

LEOPOLD ZOR

Praden preidemo k organogenezi, si oglejmo eno najvažnejših in najosnovnejših morfoloških značilnosti žuželčjega telesa, to je razčlenjenost, segmentacijo ali metamerijo. Žuželke so tipično razčlenjene živali (členonožci), to se pravi, da je njihovo telo sestavljeno iz večjega števila drug za drugim ležečih členov, segmentov ali metamerov, ki se ujemajo v osnovnih potezih svoje organizacije in so združeni v tri telesne odseke: glavo (caput), oprsje (thorax) in zadek (abdomen). Ker postanejo meje med posameznimi segmenti mnogokrat iz različnih vzrokov (n. pr. zlitje in okrnitev segmentov) nerazločne ali celo izginejo, kar se dogaja predvsem na sprednjem in zadnjem koncu telesa, in je število segmentov zato še vedno sporno, je ravno proučevanje segmentiranja ključne osnove prineslo mnogo jasnosti v pojmovanje žuželčje segmentacije na sploh.

Zgodaj v razvoju, še pred nastankom zarodnih plasti, se začne ključna osnova segmentirati, pri čemer se izoblikujeta dva ostro ločena dela: sprednji, razširjeni del, tako imenovani krpasti izbuhlini glave, in zadnji, sprva kačasto oblikovani del, ki se šele pozneje razdeli na segmente (slika 3 in 4** v prvem članku, ki je izšel v lanski 9.—10. št. Slov. čebelarja; slika 1). Sprednji razširjeni del ostane na zunaj nerazčlenjen in predstavlja procefalon (procephalon). Procefalon ima po vsej verjetnosti razen akrona (akron je najsprednejši del telesa) še dva prava segmenta, to sta antenalni segment z zasnovama tipalnic (anten) in interkalarni segment. Na zadnjem kačastem delu nastane prva segmentna brazda tam, kjer bo meja med glavo in oprsjem. Od te brazde se širi segmentiranje, kakor tudi druge morfogenetične spremembe navspred in navzad. Praviloma se potemtakem najprej pokažejo navspred segmenti gnatocefalona (gnathocephalon, gnatalna regija) in navzad segmenti oprsja, medtem ko ostane abdomen nekaj časa nerazčlenjen in se razčleni pozneje, včasih celo šele v postembrionalnem obdobju. Gnatocefalon ima tri segmente, imenovane po okončinah, ki se na njem zasnujejo takole: mandibularni segment, segment 1. maksile in segment 2. maksile ali labialni segment. Okončine gnatocefalona so torej ustni

* Nadaljevanje članka, ki je izšel v lanski 9.—10. št. pod istim naslovom.

** Popravljamo nekaj napak pri sliki 4: pri sagitalnem preseku a (v levem spodnjem kotu) mora biti namesto oznake AmH oznaka AmF; nadalje je izpuščena v tekstu oznaka A = zadnjična odprtina; namesto: ektoderm črn, mora biti napisano: ektoderm enostavno, mezoderm mrežasto črtkan in entoderm črn.

deli. Gnatocefalon, ki predstavlja sprva razločno med procefalonom in oprsjem ležečo regijo, se kasneje zlije s procefalonom in tvori z njim vred kapsulo glave popolne žuželke. Nasprotno pravkar opisanemu postopnemu segmentiranju se lahko n. pr. pri mnogih hroščih klična osnova približno istočasno razčleni. Naslednji korak v diferenciranju klične osnove je razvoj okončin. Te se pojavijo kot okroglaste, brstom podobne izbokline ektoderma, se naglo večajo in se začno med seboj že zgodaj razlikovati po obliki in velikosti, kot to zahteva njihova poznejša vloga. Pozneje se zasnove okončin razčlenijo (členonožci) in vdoro vanje mišice, traheje in živci.

Pri razvoju okončin lahko ugotovimo tri zaporedne stopnje: protopodno, polipodno in oligopodno (slika 4 v prvem članku). Pri protopodni fazi so zasnove okončin na glavi in oprsju, medtem ko jih zadek še nima in je celo praviloma nesegmentiran. Tej sledi polipodna faza, za katero je značilno, da se zadek razčleni in dobi zasnove okončin. Praviloma se pojavijo na tej razvojni stopnji zasnove okončin na vseh zadkovih segmentih razen na telsonu. Ko se te kasneje reducirajo, preide ta faza v tretjo, to je oligopodno, pri kateri je zadek zopet brez okončin. Le zasnovi okončin 11. zadkovega segmenta ostaneta praviloma ohranjeni in se razvijeta v cerci; razen tega se laho ohranita, vsaj embrionalno, še zasnovi okončin 1. zadkovega segmenta kot začasni žlezni organ. (Slika 4 v prvem članku.)

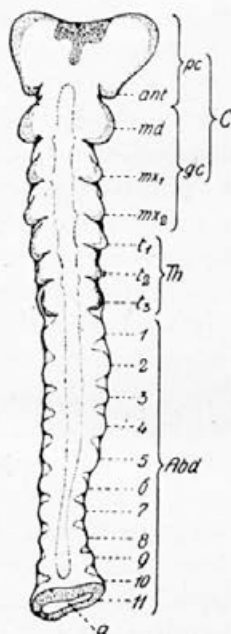
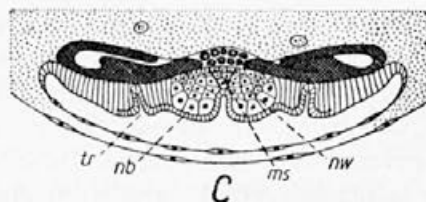
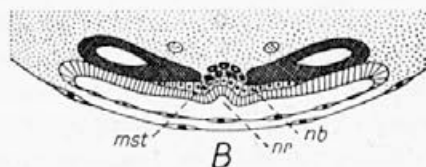
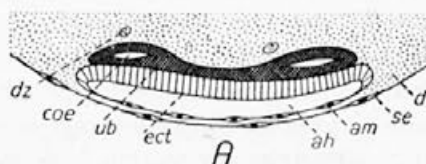
Razvoj organov in organogeneza. Iz posameznih zarodnih plasti: ektoderma, mezoderma in entoderma nastanejo z rastjo in najrazličnejšo diferenciacijo, pri čemer imajo veliko vlogo vbočevanja in izbočevanja kot posledica neenakomerne rasti, organi žuželčjega telesa. Te so potem takem ektodermalnega, mezodermalnega in entodermalnega izvora.

Ektoderm da telesno steno ali integument s kožnimi žlezami, živčevje in čutila, dihala (vejaste zračnice ali traheje) kakor tudi prednje in zadnje črevo s priveski ter neparni končni del spolnih izvodil.

Osrednje živčevje (centralni nervni sistem: možgani in lestvičasta trebušnjača) nastane iz ektoderma neposredno po segmentiranju (sl. 2). Vzdolž klične osnove nastane nevralni žleb, levo in desno od tega pa po ena nevralna odebelina, ki jo sestavljajo nevroblasti, to so celice, ki jih proizvaja ektoderm navznoter in se vrinejo med ektoderm in spodnjo plast. Iz nevroblastov nastajajo po delitvah živčne ali ganglijske celice. Med nevralnima odebelinama tik pod nevralnim žlebom nastane tretji, neparni konopec iz nevroblastov. To je živčna struna. Pri segmentiranju klične osnove se razčlenita tudi nevralni odebelini v parne, segmentalno razporejene skupine celic, ki so zasnove ganglijev trebuš-

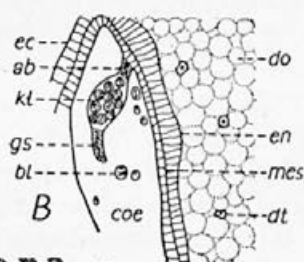
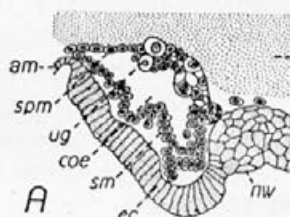
Slika 2 (desno):
Diferenciacija klične osnove in na-
stanek osrednjega živčevja; po Eid-
mannu in Heymonsu

A - prva zasnova celomskih vrečk; B - izobliko-
vanje entoderma (osrednjega konopea) in
nevroblastov; C - izoblikovanje nevralnih za-
debelin, neparne živčne strune in zasnov
trahej; ah - amnijska votlina, am - amnij,
coe - embrionalni celom, d - rumenjak, dz
- rumenjakove celice, ect - ektoderm, ms - živč-
na struna, mst - osrednji konopec (entoderm),
nb - nevroblasti, nr - nevralni žleb, nw - ne-
vralna zadebelina, se - seroza, tr - zasnova
traheje, ub - spodnja plast

Slika 1:
Klična osnova kapuso-
vega belina (*Pieris brassi-
cae*) z zasnovami okon-
čin po Graberju

a - zadnjična odprtina (anus),
Abd - zadek (abdomen), ant
tipalnice (antene), C - glava
(caput), gc - gnatocefalon,
md - sprednje čeljusti (man-
dibule), mx1 - srednje čeljusti
(1. maksile), mx2 - zadnje če-
ljusti (2. maksile, labium),
pc - procefalon (krpasti iz-
buhlini glave), t1 - noge na
oprslju, t2 - oprsje (toraks);
1 do 11 - zasnovne zadkovih
okončin

Slika 3:
Razvoj notranjih spolnih organov

A - prerez skozi embrionalno celomsko vrečko ščurka, (*Blattella
germanica*) s spolno letvico; po Heymonsu. — B - prečni prerez
skozi celomsko vrečko koloradskega hrošča (*Leptinotarsa decem-
lineata*) s starejšo zasnovno gonade; po Wheelerju. — C - vzdolžni
prerez skozi žensko zasnovno gonade ščurka (*Blattella*) v štadiju,
ko razpade v ovariole; po Heymonsu. — ah - suspensorij, am -
amnij, bl - krvne celice (hemocite), coe - celom, do - rumenjak,
dt - rumenjakove celice, ec - ektoderm, en - entoderm, gs - geni-
talni konopec, kl - germarij, mes - mezoderm, nw - nevralna za-
debelina, ov - ovariole (zasnove), sm - zunanja ali somatična plast
mezoderma (splanchnopleura), spm - notranja ali splanhnična plast
mezoderma (splanchnopleura), tr - terminalni filament, ug - pra-
spolne celice (genitalna letvica)

njače. Ti se med seboj povežejo z vzdolžnimi in prečnimi živčnimi vlakenci (konektivi in komisure) in se kot trebušnjača ločijo od ektoderma. Od ganglijev trebušnjača izhajajo živčna vlakenca k posameznim organom, predstavljajoč tako periferni živčni sistem. Iz neparne živčne strune nastanejo v glavnem komisure, razen tega tudi ventralni simpatični živčni sistem. — Traheje nastanejo kot jamičaste, segmentalno razporejene vbokline ektoderma, katerih ustja imenujemo stigme. Pri nadaljnjem vbočevanju nastanejo cevaste traheje, ki se med seboj povežejo in razvejijo v trahealni sistem. — Tudi sprednje in zadnje črevo ter deli spolnih izvodil nastanejo z vbočevanjem ektoderma.

Mezoderm, ki ga v tipičnem primeru predstavljata oba stranska konopca spodnje plasti, se praviloma hitro odebeli in razčleni vzdolž na segmente s tem, da se v določenih razdaljah izoblikujejo v njem parne votlinice (slika 4 v prvem članku; slika 2 in 3). S tem nastanejo tako imenovane celomske vrečke. Te, od mezoderma obdane votlinice (votlinice celomskih vrečk) predstavljajo drugotno telesno votlino ali celom. Par celomskih vrečk je za oznako pravega segmenta prav tako važen, kot par ganglijev in par okončin. Na tako izvotlenem mezodermu moremo razlikovati dve plasti, zunanjo (parietalno) plast ali somatopleuro, ki se prilega telesni steni odnosno ektodermu, in notranjo (visceralno) plast ali splahnopleuro, ki leži ob črevesu. Celomske vrečke se razširjajo lateralno in dorzalno ter pri tem obraščajo srednje črevo. Njihovi najbolj dorzalno ležeči deli proizvajajo tako imenovane kardioblaste, to so celice, ki formirajo po obojestranski združitvi hrbtno cev (srce in aorta). Krvne celice (hemocite) proizvaja bržkone osrednji konopec in so torej entodermalnega izvora. — V nadaljnjem razvoju se druga za drugo ležeče votlinice celomskih vrečk med seboj zlijejo in, ko se ventralno odpro, tudi z epinevralnim sinusom, to je prostorom okoli trebušnjače. S tem zlitjem nastane enotna in končna telesna votlina.

Votlinice celomskih vrečk ne nastanejo vedno na zgoraj opisani način. V nekaterih primerih se izoblikuje po vsej dolžini stranskih konopcev po ena cevasta votlina, ki se šele pozneje segmentalno razčleni; spet drugod pa se zunanji rob stranskih konopcev zavije navzgor in navznoter ter objame s tem določen prostor.

Organi, ki jih zasnuje mezoderm, so po svojih funkcijah prav različni. Iz somatopleure nastane celotna skeletna miškulatura, medtem ko se razvijejo iz splahnopleure peritonealni ovoj, miškulatura črevesa ter miškulatura notranjih organov (visceralna miškulatura). Nadalje nastanejo iz stene celomskih vrečk maščobno telo (*corpus adiposum*) in spolovila razen njihovih ektodermalnih delov. Derivati maščobnega

telesa so skoraj vsi svetilni organi, kakor tudi micetomi, to so organi, v katerih žive simbiotski mikroorganizmi, n. pr. bakterije. Maščobno telo ima pomembno vlogo v celotnem življenju žuželke; to je skladišče rezervnih snovi in pri nekaterih vrstah tudi postransko izločalo (glavno izločalo so seveda Malpighijeve cevke).

Že med nastajanjem blastoderma se pri mnogih žuželkah oddvoje od telesnih ali somatičnih celic praspolne celice, ki se pojavijo praviloma najprej na zadnjem koncu jajčeca kot skupina večjih celic (slika 2 v prvem članku). Pozneje se te celice preselijo v notranjost, kjer jih obda splahnjična plast hrbtnega mezoderma na levi in desni strani. Ta dva dela mezoderma molita v embrionalni celom kot tako imenovani spolni letvici (slika 3). Pri nadaljnjem razvoju se sprva segmentalno razporejene spolne celice pomaknejo k sprednjemu koncu spolnih letvic, kjer predstavljajo zasnovo spolnih žlez ali gonad. Spolni letvici se vlečeta in molita kot gubi globoko v embrionalno telesno votlino. Na njih moremo razlikovati v hrbtno-trebušni smeri tri oddelke. Dorzalni del imenujemo vezni konopec ali suspensorij, ker veže vso tvorbo s splahnjično steno celoma odnosno mezoderma; srednji del ali germarij vsebuje spolne celice in je kot žleza najvažnejši; ventralni del pa je iz celic sestavljen spolni ali genitalni konopec. Nato razpadeta suspensorij in germarij po razpokah odnosno zarezah, potekajočih v smeri od hrbtna proti spolnemu konopcu, v vrsto drug za drugim ležečih odsekov. Iz teh nastanejo pri samici ovariole (jajčne cevke, iz katerih sestoji jajčnik ali ovarij), pri samcu pa testikularni folikli (to so kratke semenske cevke, ki sestavljajo semenčnik ali testis). Kakor vidimo, je zasnova spolnih žlez pri obeh spolih ista in se diferencira šele ob nastanku ovariol odnosno testikularnih foliklov. Iz suspensorija se ob tem izoblikujejo tako imenovani terminalni filamenti (slika 3), ki pritrjujejo gonado na dorzalno steno telesne votline. Istočasno z opisanimi razvojnimi procesi rasteta navzad kot trdna in solidna podaljška tudi genitalna konopca, ki se pozneje izvotlita in postaneta embrionalna parna gonodukta oziroma spolni izvodili. Embrionalna gonodukta se končujeta vsak z eno nabrekliino, terminalno ampulo, ki se pri moškem zarodku pripenja ob ektodermu 10., pri ženskem pa 7. zadkovega segmenta. Terminalni ampuli se nato zvezeta z njima nasproti rastočo, neparno vboklino ektoderma, iz katere nastane neparni končni del spolnih izvodil. Pri mnogih višjih žuželkah nastanejo iz te ektodermalne vbokline še nekateri deli parnih gonoduktov, v nekaterih primerih tudi ektodermalne pomožne žleze (ektadenije). Popolna spolna izvodila sestoje torej iz delov ektodermalnega in mezodermalnega porekla.

Vloga entoderma je v tem, da izoblikuje srednje črevo (slika 4 v prvem članku; sl. 2). Sprednja in zadnja zasnova srednjega črevesa, to sta obe polarno ležeči entodermalni skupini celic (ob stomodeumu in proktodeumu), rasteta druga k drugi in čašasto okoli in okoli rumenjaka, dokler ne nastane zaprta vreča, ki predstavlja srednje črevo ali mezenteron. Ta prebavlja rumenjaka in dovaja hranilne snovi rastočemu zarodku. Če je prisoten osrednji konopec, se izoblikuje srednje črevo tako, da se njegovi robovi širijo navzgor ob rumenjaku, dokler ga ne ogrnejo. Popolno črevo pa ima razen srednjega črevesa še sprednje in zadnje črevo, ki pa nastaneta, kot je bilo že omenjeno, iz ektodermalnega stomodeuma in proktodeuma. Ta dva mejita s svojima slepo zaprtima koncema na srednje črevo. Črevo je potemtakem pregrajeno. Prehodno postane šele tedaj, ko se predre odnosno raztopi pregrada med stomodeumom oziroma proktodeumom in mezenteronom, kar se včasih zgodi šele v postembrionalnem obdobju. Iz proktodeuma nastanejo tudi cevaste izbokline, to so Malpighijeve cevke, ki so torej ektodermalnega izvora.

Odgovoriti moramo še na vprašanje, kako nastane iz sprva ploščate klične osnove podolgovat in okroglast zarodek, kakršen je v jajčecu pred izleženjem. Ker v jajčecu za širjenje v ravnini ni dovolj prostora, se stranski robovi ukrive navzgor in se naposled po sredini hrbtne strani srečajo in spoje (to je hrbtni sklep zarodka); z drugo besedo, ektodermu, ki tako raste ob straneh jajčeca navzgor, sledita neposredno obe ostali zarodni plasti. S tem je oblika telesa v osnovnih potezih dogotovljena. Ko se zarodek na hrbtu zapre, se osnuje iz mezoderma muskulatura in hrbtne cev, medtem ko istočasno entoderm obda rumenjaka in tako izoblikuje srednje črevo. Organi so v glavnem formirani in začno po histološkem diferenciranju s svojim delom, rumenjaka pa vedno bolj in bolj izginja v srednjem črevesu. Zarodek je zdaj goden, da zapusti jajčno lupino in se osamosvoji, s čimer se začne postembrionalno obdobje.

Embrionalni ovoji. Zarodek, kakršen je pred izleženjem, ni obdan le s trdno jajčno lupino ali horionom, ampak ga večinoma obdajajo tudi tanki ovoji, tako imenovani embrionalni ovoji. Ti so nekak zaščitni organ in ob koncu embrionalnega razvoja propadejo. — Večinoma sta dva ovoja, od katerih zunanji, t. j. seroza, odeva klično osnovo z rumenjekom vred, notranji, t. j. amniji, pa le klično osnovo; prostor med klično osnovo in amnijem je tako imenovana amnijska votlina, ki je napolnjena s tekočino. Ovoja se začneta razvijati takoj po diferenciaciji blastoderma v klično osnovo in osnovo embrionalnih ovojev iz zadnje, in

sicer takole: ob sprednjem in zadnjem robu klične osnove se napravi po ena guba (amnijska guba); te dve gubi rasteta preko nje odnosno preko zarodka druga k drugi in se končno spojita v dvostensko pokrivalo: amnij in serozo. — Če ostane klična osnova ob teh spremembah na površju rumenjaka, neposredno pod horionom, govorimo o površinski ali superficialni klični osnovi, kakršna je pri dvokrilih in nekaterih hroščih; pri metuljih pa vdre med oba ovoja rumenjaka, zaradi česar pride klična osnova pod površje — to pa je pogreznjena ali imerzna klična osnova.

Ko ovoji zarodku niso več potrebni, propadejo in nastane iz njihovih skrčenih ostankov dorzalni ali rumenjakov organ, tako imenovan po tem, ker leži na hrbtni strani v rumenjaku (slika 4 v prvem članku).

NOSEMAVOST

LOJZE BABNIK

Nikakor se ne strinjam s tistimi, ki trdijo, da je nose mavost lažje vrste bolezen. Kdor to domneva, je v veliki zmoti. Verjetno so v zmoti tudi tisti, ki mislijo, da se da nose mavost v čebelnjaku popolnoma zatreti, kajti za zdaj še nimamo toliko učinkovitih zdravil. Nose mavost je po vsem svetu bolj ali manj razširjena, zlasti v hladnejših in vlažnejših podnebjih.

Nose mavost bi lahko primerjali s tuberkulozo. Menda ni kraja kjer bi ne našli povzročitelja tuberkuloze. Prav tako pa tudi ni čebelnjaka, v katerem ne bi natančna preiskava odkrila parazita nose me. Do razvoja pa pride tuberkuloza kakor tudi nose mavost le v določenih okoliščinah.

Spomnimo se leta 1956! Vse razpredelnice v Slovenskem čebelarju so tedaj kazale same zgube. Ali si moremo predstavljati, da bomo kljub mili zimi dobro prezimili? Da, toda le na videz. Mrtvic v panjih bo povprečno malo, ker so jih čebele same odstranile pozimi v toplih izletnih dneh. Kljub temu pa bo malo lepih družin, ker smo zazimili povečini stare izrabljene čebele, ki bodo zaradi tega predčasno pomrle. Tudi človek, ki živi v najboljših razmerah, »kot ptič«, bo verjetno doživel večjo starost kakor človek, ki mora vse življenje trdo delati.

Oglejmo si stvar natančneje! Ko so se čebele polegale, je bila družina bolj ali manj lačna, ogrožena v svojem obstoju. Kdor ni že med letom s sladkorjem pital, ni imel kaj zazimiti, tudi kdor je pital, je zazimil manj odporne čebele, ker so bile lačne vse svoje življenje.

Mislimo si človeka, ki mora živeti ob kruhu in vodi. To ne gre, in tudi pri čebelah ne gre, vsaj dolgo ne.

Prišla bo pomlad in, kot pravi eden naših tovarišev, »miza se bo pognila«. Spet bomo pitali čebele, pomagali jim bomo in, kar bo ostalo živega, bomo skušali obdržati in obnoviti. Vzrastel bo nov rod, na videz sicer zdrav, toda imel bo v sebi še vedno kali nose mavosti, ki se bo prej ali slej pojavila v večji ali manjši meri, ali pa ne, kakor bodo pač paše in izletne razmere.

Kako naj se ubranimo te zahrbtnje bolezni? Kaj vse bomo napravili, da bomo imeli lepe zdrave družine? Najvažnejši pogoji so dobra paša, dobro stanovanje, dovolj sonca in miru.

Najprej nekaj besed o stanovanju! Čebelnjak v senci ni primeren za čebele, tudi malo senčnata lega ne. Z 2 % lužnim kamnom je treba spomladi umiti pročelja onesnaženih panjev in jih, če je barva še dobra, prevleči s firnežem, da uničimo trose nose me. Nesnago znotraj panjev, plesen in vlago je treba odstraniti. Najbolj potrebno pa je, da mrtvice zakopljemo in jih ne pustimo ležati okrog čebelnjaka.

Najvažnejša je obnova satja. To pa je za čebelarja žrtev in ogromno delo. Zelo lahko je govoriti, da je treba satje vsake tri ali vsaj pet let izmenjati, težko pa je to izmenjavo doseči celo v desetih letih. Vzemimo AŽ-panj na deset satnikov! Če upoštevamo plodišče in medišče, je treba izmenjati dvajset satov. Če bomo pri naših skromnih pašnih razmerah napravili to v desetih letih, smo lahko zadovoljni. Kdaj je to izvedljivo, ve le čebelar, ki s tehtnico stalno ugotavlja donos, pašne in vremenske razmere. Če zamudimo nekaj primernih dni, nam čebele še dveh satnic ne izdelajo. Dodajanje satnic v neprimernem času pa je sploh nesmisel, ker jih čebele samo pokvari jo. Poleg tega moramo ugotoviti, da vse družine ne izdelajo po dve satnici, nekatere niti po ene ne. Ne moremo si pomagati, pač ne gre!

Rad bi videl svoj obraz pri izvlačenju novih izdelanih in zaleženih satnic z robom medu zgoraj. Veselje, »kot bi se sin rodil«! Potrepljal bi čebele po rami, če bi jih imele. Računajoč na eno medeno letino v desetih letih, se nam včasih morda le posreči izmenjava. Ta čas imamo satje častitljive teže, ki ne dela časti čebelarju, pravo »šoto«, toda ne moremo si pri najboljši volji pomagati. Vemo sicer, da je glavni izvor nose mavosti staro satje, toda kako naj odstranimo to nevarnost? Po mojem mnenju je najbolje čebele nagnati nasilno, da bo plodišče spomladi čez in čez zaleženo. Ker vemo, da matica ne zaleže nobene celice, dokler ni očiščena, dokler torej niso odstranjeni tudi trosi

noseme, smo lahko prepričani, če imamo sicer družine v redu, da smo razmnoževanje nose mavosti v veliki meri zatrli. Ostane nam še nekaj starih bolnih čebel, ki pa se ob hitrem umiranju v letnem času same izločijo.

Glede prehrane ne bi hotel mnogo pisati, ker smo o tem v našem listu že dovolj brali. To je treba vsekakor upoštevati. Sladkor za zimsko zalogo je treba dodajati v primerni mešanici in s pitanjem končati vsaj do konca septembra, da ga lahko čebele predelajo.

Zdi se mi primerneje pisati o miru pri čebelah. Kar se tiče naravnih motenj, bi omenil le ptiče in miši ter nemir ob kaki zgradbi ali cesti, kamor čebelnjak sploh ne spada. Dostikrat beremo v »Čebelarju« pod naslovom »Zimska opravila pri čebelah«, kako moramo biti obzirni, da ne razburjamo preveč čebel. Ko jeseni po krmljenju zadelamo svoje družine, naredimo v čebelnjaku red, nastavimo mišim zastrupljeno žito in pasti, znižamo žrela, da ne bodo mogle rovke priti v panje in odnesemo vse, kar bomo čez zimo rabili, nazadnje pa zapremo čebelnjak. Dokler ni toplega dneva, ko lahko čebele izletavajo, nimamo pri njih kaj početi. Vsak nemir bo povzročil grižo zaradi preobilo zaužite hrane, kar lahko razvoj nose mavosti zelo pospeši. Večkrat, ko je nastopil mráz do 30 in več stopinj pod ničlo, so bila žrela zaradi hlapov iz panja zadelana kolikor toliko z ledom. Še na misel mi ni prišlo, da bi led odstranjeval. Ko bo v panju dovolj toplo, se bo sam stopil. Zaradi ledu se mi ni še nobena družina zadušila.

Pa še eno »rožico« tistim, ki vidijo v vsaki premrazeni čebeli nose mo. Neke pomladi me je obiskal prijatelj čebelar, ki mu ne bi mogel očitati, da je slab praktik. Menda je bil skrajen »nosemaist«, načitan in tako podkovan, da je v vsaki čebeli videl nose mo brez mikroskopa. Bil je zelo lep pomladni dan, toliko topel, da sva lahko sedela pred čebelnjakom. Zdaj pa zdaj je od severa zapihal hladen veter. Sicer je bil sončen dan, toda za čebele poguben. Saj sami veste, kako je takrat. Najraje bi jokali, ko sem gledal čebele, kako so ležale na tleh, po strehi in po panjih, ter se zbirale v majhne gruč e. Da bi videli tovariša siromaka, kako je tarnal. »Nosemave so! S temi ne bo nič!« Naenkrat je posvetilo sonce in vsa nose mavost je ušla nazaj v panje. Seveda se večkrat zgodi ravno nasprotno. Ozračje se ne ogreje več in čebele ostanejo zunaj. Če jih zaloti še dež ali hladna noč, potem na svidenje nad zvezdami, a brez nose mavosti. Priznam, da v takih primerih ostane zunaj več bolnih čebel, kar je edino pravilno in naravno, kajti bolje je, da jih ni v panju, kjer bi lahko razširjale nose mavost. Dogodi se tudi, da se te čebele ogrejejo in zletijo drugi

dan, če je toplo, v panje. Takim revicam bi bil potreben temeljit čaj, ki ga do danes čebelarški strokovnjaki še niso našli.

Prav isto se je dogajalo lani v aprilu. Marec je bil pretopen in družine so bile konec mesca že precej razvite. April je bil hladen in vetroven in bili smo ob čebele. Kar je izletelo, je od mraza popadalo, le redke so se vračale. Konec aprila smo pregledali panje. Videlo se je skozi kakor skozi sadne gajbice. Tiho pa je bilo v njih tako, kot bi jih sploh v njih ne bilo. Tudi to je bila za nekatere strokovnjake nosestavost, toda vprašanje je, koliko je imela res ta bolezen svoje prste vmes. Ne bi trdil, da ni bil kak odstotek čebel bolnih, kar je naravno. Rad bi samo videl v tem mrazu takega strokovnjaka pred čebelnjakom. Blizu njega je bilo vse polno belih zvončkov in na slehernem je bila vsaj ena premrla čebela, ki ni mislila umreti, ampak še in še delati.

Zdi se mi važno, da ob tej priliki še na nekaj opozorim. So čebelarji, ki so sate predstavljali in jih še predstavljajo. O tem je bilo že dovolj napisanega. Ne da mi vest miru, da ne bi povedal mnenja čebelarjev svojih soimenjakov. Mi nismo in ne bomo predstavljali, v kolikor ni nujno zaradi izmenjave starega satja. Če bi načel razpravo o predstavljanju tov. urednik recimo leta 1936, bi bil onemogočen. Samo njemu se morajo premnogi zahvaliti, da so s tem delom prenehali. Zakaj? So čebelarji, ki ne trpijo osem ali devet satov zalege v plodišču. Že vrtajo po panju in predstavljajo. Pravijo, da matica nima kam zalegati. Rečem vam, da ima matica na desetih satih dovolj prostora za zaleganje. Da bi bili le res zaleženi! Prekmalu predstavljena družina opeša, zato nima kdo nositi hrano za zalego, niti je ogrevati. Nihče ne more napovedati vremena naprej in nesreča je tu, če nastopi samo deževje. Takrat se pojavi nosema, ki zaradi nepravilne hrane in mraza pomete s starimi čebelami.

Pa pojdemo še v Anglijo, čeprav si še davno nismo doma vsega ogledali. Lani nas je obiskal na poti skozi državo svetovno znani angleški čebelar Kehrl. Pri razgovoru z njim sem ga prosil za mnenje o nosestavosti. Vprašal sem ga, zakaj prepoveduje Anglija uvažati naše čebele? Odgovor je bil takle: »Mi imamo dovolj nosestavosti doma in je ne bomo še uvažali.« Lepo po angleško in s smehljajem na ustnih mi je to povedal. Vprašali smo ga tudi, če nosestavost na Angleškem zdravijo, a je samo odkimal. Pač nimamo še toliko zanesljivih zdravil, da bi se zdravljenje splačalo. Nosestavost smo poskusili zdraviti tudi pri nas, a ni bilo vidnih uspehov. Med tem razgovorom je nekoga dvignilo s stola.

Ker je bila lani tudi pri meni ugotovljena nose mavost, sem nameraval zdraviti jeseni čebele z nose makom. Zdravljenje bi veljalo za 60 družin dvanajst tisoč din. Ker mi ni vseeno, če ta denar koristno uporabim ali zavržem, sem vprašal veterinarja, ali mi jamči, da bo po zdravljenju nose mavost izginila iz čebelnjaka. Odgovor je bil kratek: »To pa ne!« Zato sem sklenil, da ne bom zdravil. No, saj niti moj žep niti moje čebele niso poskusni kunci. Mnenja sem, da bi čebele smeli zdraviti samo s takim sredstvom, o katerem lahko rečemo, da je res učinkovito.

Naj načnem še eno vprašanje! Matice za izvoz ne smejo biti nose mave, toda kdo more jamčiti, da so v resnici zdrave. Saj jih ne moremo mikroskopsko pregledati, ker bi jih morali zaradi tega umoriti. Preiščemo le čebele spremljevalke, te pa so lahko zdrave, zlasti če so mlade, 1—2 dni stare, in jih vzamemo iz panja, v katerem veterinarska preiskava ni mogla ugotoviti bolezenskih kali. Če matica kasneje zaradi nose mavosti pogine, ne more nihče trditi, da je bila okužena še pred pošiljatvijo. V tem primeru je mikroskop že davno opravil svoje delo, in sicer v korist odpošiljatelja matice.

Za konec naj se opravičim. Mogoče sem bil dolgočasen, mogoče sem premalo upošteval nasvete strokovnjakov. Naj bo že tako ali tako, toda glavo nosim še vedno zato, da z njo mislim.

Med čebelarji ne najdeš kapitalistov, pač pa delovne ljudi, ki skupnosti mnogo dajejo brez priznanja. Kdor čebel nima rad, jih tudi nima dolgo. To delo se ne da plačati. Zato proč z nose mavostjo!

PESEM O ROŽI

LEOPOLD STANEK

Sonca ni videla,
lunice ne,
očke odprla je
davi šele.

Snubec brenčelec
najde jo koj,
brž zaželi si
sladek napoj.

»Prvi moj gost si!
Mene je strah.
Rada bi vedela,
komu dam prah!«

»Prvi? Ne vara
lep me obraz?«
»Če ne verjameš,
dam ti dokaz...«

Vzel je, verjel je.
Sredi omam
ziblje ga veter,
nosi ga — kam?

Roža sameva,
gleda za njim;
v srcu poganja
nanj ji spomin.

O ZDRAVLJENJU PRŠIČAVOSTI

JOZE KLEMENCIC

Lep dan je. Prijetno topli sončni žarki tajajo zadnje krpe snega. Prve cvetlice odpirajo cvetove, potočki prijazno šume, a ptički žvrgole veličastno pesem ljubezni in veselja. K življenju se budi hrib in dol.

Očaran in prežet od novega diha pomladi pozabim na vse. Sam ne vem, kdaj se znajdem tu, kjer sem v prejšnjih časih preživel toliko lepih trenutkov. Prevaran sem! Potri gledam v prazen čebelnjak. Vse je pusto in prazno. Le kje ste, moje čebele? Obudite se in napolnite to mučno tišino s svojim brečanjem.

Gluh sem za vse nauke dobronamernih, izkušenih ljudi, ki so mi svetovali, naj leto dni prekinem s čebelarjenjem samo zato, da preženem zle posledice bolezní iz čebelnjaka. Toda razum in srce mi velejata drugače: samo čebele in čebele.

Da si pridobim potrebnih sredstev za ta namen, zberem ves tragično pridobljeni vosek in ga prodam. Prva gotovina je tu! Pozanimam se še, kako bo z odškodnino, ki naj bi jo prejel za uničene čebele. Na okraju so mi zagotovili, da prejmem odškodnino takoj, kakor hitro bodo potrebna sredstva na razpolago.

Čakam in čakam, a odškodnine ne pričakam. Lepi dnevi pa beže in se vrste drug za drugim. Vsak nov dan narava bolj svatuje. Nešteto drobnih žuželk obiskuje ljubezni željne cvetove in nabira sladko strd. Ne vzdržim več! Moram dobiti nekaj dobrih plemenjakov.

Odpravim se na pot okoli čebelarjev. Ni jih treba iskati; doma so pri svojih ljubljenukah. Veseli in razigrani strme v žrela panjev, iz katerih izletavajo čebele in se vračajo težke, opotekajoče. Zaman skušam pridobiti lastnike živalic, da bi mi jih prodali. Nobeden se ne mara ločiti od svojih družin, posebno sedaj ne, ko se tako z lahkoto uresničujejo najbolj drzni načrti. Brez uspeha se vrnem domov.

Doma me je čakalo uradno pismo. Gotovo je odškodnina? Toda ne! To je odlok, s katerim se proglašá naš kraj za okuženo področje. V njem, kakor tudi v petkilometrskem pasu okoli našega kraja je vsak izvoz in dovoz čebel prepovedan. Osebnó mene to ne prizadene, saj nimam čebel. Zato pa toliko bolj godrnjajo čebelarji prevaževalci, ki jim je prašičavost prizanesla. Vsaka vest, vsako poročilo o medenju v bližnji ali daljni okolici deluje nanje, kot bi prilival olje na ogenj njihove jeze. Kdo jim bo zaradi te prepovedi povrnil nastalo škodo? Kakor potepen kuža poslušam pikre zbadljivke. Le poglej, kaj imaš od tega, ker si nesel pokazat tiste mrtvice in svoj dolgi nos na veterinarski inštitut v Ljubljano. Priznam, polomil sem ga, nič nimam od tega, samo potne in poštné stroške. Prav lahko bi bil tiho kot toliko nesrečnih sovrstnikov pred menoj, pa bi bilo vse v redu. Tako pa imajo sitnosti in škodo celo prevaževalci izven mej zapornega področja. Iskati morajo najrazličnejša zdravstvena potrdila in zatrdila pri domačih izvedencih; v Mestnem logu, pod samim zvonom sv. Štefana, ali pa iti ponja še dalje, tja v nevarno bližino bivanja lepe Urške.

Medtem ko se to dogaja, se marsikaj spremeni. Namesto lepega vre-mena gospodarijo ledeni možje. Sedaj ima na prodaj čebele znan čebelar.

Kdo je to, vam ne povem, ker bi me lahko pri kupčiji prehiteli. Povem le, da se k njemu pride čez mostove, ki niso najbolj varni in vzdržljivi.

Pridem k njemu, ko ravno v kuhinji ob štedilniku gleda v velik lonec. V rokah drži prazno, papirnato vrečo, ki jo neusmiljeno stresa kot staromodni učitelj porednega učenca za lase in ušesa. Potoži, da mu nekateri plemenjaki izmetavajo zalego; hitro mora krmiti, da prepreči večjo škodo. Beseda da besedo, razgovor preide na kupčijo in končno sem lastnik štirih dobrih čebeljih družin. Skleneva, da jih ne bom vozil domov. V spomladanski in poletni paši bodo ostale pri njem, obljubiti pa mu moram, da jih ne bom preselil v lastne panje. Kot vsi drugi se je tudi moj prodajalec bal kužne bolezni.

Nedeljo za nedeljo obiskujem drobne posvojenke. Najlepše pa je tedaj, ko moj gostitelj odpre bogato zakladnico svojih dolgoletnih doživljajev in izkušenj... Noč je že, razgovorov pa ni ne konca ne kraja. A še nekaj — pošten je! Iz mojih štirih plemenjakov jih nastane pri njem osem, da prašilčkov niti ne štejem. Pa tudi v lonec je nekaj priteklo, toda prst na usta, da tega ne zvedo na davčnem uradu!

Le prehitro je prišel čas, ko sem se moral po dogovoru posloviti od čebelarja-prijatelja. Toda kam s čebelami? Če vložim prošnjo za prevoz na ajdovo pasišče, bo zaradi imena mojega kraja odbita. Domov jih ne bom peljal; do jeseni bodo še te okužene. Nazadnje pa jo le pogruntam. Neke temne noči jih odpeljam v Čirče k Jurjevemu Janezu, ki se kot star čebelar odlično razume na nekdanje dobre čase, posebno ob laterni žegnane vode. Pa dolgo ne ostanem pri njem sam. Pri ponovnem obisku me pozdravi tako brenčanje, da mislim na invazijo. Tudi skladovnica panjev je taka, da še »Kurivo« nima toliko drv. Zalostno poslušam in opazujem vse to in se predajam obupu. Moje čebelice so zgubljene. Komaj opazne se stiskajo med take kanone, da samo čakam, kdaj bo po njih. Poleg tega zvem, da so se lastniki teh kanonov pritožili nad mojo nezaslišano drznostjo. »Vse bo okuženo,« so jadikovali. Zahtevajo najstrožjo preiskavo in oblast me mora za ta prestopok kaznovati po vseh veljavnih predpisih.

Nič kaj dobro se ne počutim, ko me že čez nekaj dni obišče pismonoša. Saj vem, za kaj gre. Plaho pričakujem neveselih vesti. Kaj še ne bo konec posledic, ki se vrste druga za drugo v zvezi s pršičavostjo? Vrag naj vzame vse muharje pod Karavankami, pršico in vse tiste, ki živijo na račun kužnih bolezni, ki na nesrečneža vale nesrečo za nesrečo, in še samega pismonoša zraven! Že vidim pozivnico, naj se javim kot obtoženec na upravi za prekrške. Pa le ni bilo tako!

Pismonoša odpre svojo torbo, mi pomoli v podpis ček, nakar mi odšteje lepo vsoto bankovcev kot odškodnino za padle čebele. Enakega pozdrava so bili deležni vsi prizadeti čebelarji v našem gorskem kotu.

Komaj pospravim denar, že sem priča velike razširjenosti pršice. Od vseh strani prihajajo poročila o velikanskih izgubah zaradi te bolezni. Grozi prava epidemija. Marsikak panj je po dolгих letih prašenja na podstrežju našel zopet mesto v čebelnjaku, pripravljen služiti za številko, ko bo prišla komisija. Prazni, opustošeni čebelnjaki kličejo po odškodnini. Povrhu pa so se našli pravi mojstri za ugotavljanje te vrste pršičavosti. Vse skupaj ne pomaga nič! Okraj se je uprl, češ za zatiranje bolezni, ki

se je to pot lotila čebelarjev, ne pa čebel, nima nikakih sredstev in tudi nikakega razumevanja.

Vsi, ki smo prejeli odškodnino, smo v nevarnosti, da bomo prejeti denar morali vrniti. Vplivna oseba se je lotila tega vprašanja in z vso svojo avtoriteto obsodila razsipavanje javnega denarja, ki ga tako primanjkuje za zdravljenje in nakup zdravil v deželi zlate valute in visokih gora. Končno se je vse srečno izteklo. Čebele sem pripeljal v pozni jeseni domov žive in zdrave. Velik strah zaradi neprijavljenega prevoza je minil. Tudi odškodnina je ostala vsem. Vendar moram na čebelarških sestankih marsikatero požreti. Potem doživim v zgodnji pomladi izredno veselje. Čebele so odlično prezimile, vse veselo izletavale. Ob pregledu ugotovim, da imajo lepo strnjeno zalego sredi gnezda. Poedine pa že prinašajo obnožino. Samo ena skrb me tare. Kako bodo moje varovanke prenesle dimljenje, ki se bo pričelo v začetku aprila? Na srečo je zbolel naš izvedenc. Uvidel je, da ne bo zmozel vsega dela pri zdravljenju, zato me je pooblastil, da lahko zdravim svoje čebele sam in še čebele dveh sosedov. Ne bodo mi padle zaradi dimljenja, sklenem poznega, za to določenega večera, ko zažigam zelene lističe folbeka! Panje sem zamašil s smrekovimi vejicami. Dimu prepustim precej svobode. Vsaka družina dobi predpisano dozo zdravil. Prva runda zdravljenja je odlično izpadla. Nobenih izgub! Drži, kar je pravil o tem zdravlilu veterinar dr. Kocjan. Že mi je postalo žal, da nisem ujel več tega zdravilnega dima.

Pri ponovnem zdravljenju čez teden dni, zamašim vse reže pri panjih in delam natančno po predpisih. Čez pol ure panje odmašim in opazujem učinek. Prva in druga družina nimata nobenih mrtvic. Lepo sedita strnjeni na svojem mestu. Tretji plemenjak je precej vznemirjen, zato ga pustim v miru. Toda četrti panj nudi kaj žalostno sliko. Skozi žrelo lezejo in frfotajo napihnjene čebele, velike in nerodne kot trotočke. Trebijo se, kot da jih muči najhujša griža ali nose mavost. Njih blato je videti nekam čudno. Okrog in okrog je malo rjavo obarvane vode, a v sredi je trda vsebina, kot da so v obrambo pred dimom pojedle čebele cele koške obnožine, ki je ostala neprebavljena... Odprem še nadaljnje štiri panje. Dva ne kažeta nikake vznemirjenosti, od ostalih dveh pa je eden malo vznemirjen, medtem ko kaže drugi znake lahke griže, samo v manjši meri kot četrti plemenjak. Na dnu ima nekaj mrtvic. Ker je bila že noč, sem opustil nadaljnji pregled in ga preložil na naslednje jutro.

Ponoči nisem posebno dobro spal; težko sem čakal jutra, ki ga pa ni hotelo biti. Ko se je le zdanilo, je moja prva pot k čebelam, da ugotovim posledice zdravljenja, kot to zahtevajo navodila.

V tretjem panju najdem na dnu mrtvo matico. Četrti plemenjak se je ponoči popolnoma izčrpal. Samo nekaj čebel še žalostno sedi na velikih kolobarjih zalege. Eno matico najdem na deski pred čebelnjakom. Končni rezultat vsega tega je takle: štiri družine so dimljenje odlično prestale, ena mi je padla, dve sta ob matico, a ena je močno oslabela.

Po teh izkušnjah vestno preberam vse članke in polemike, ki so naša na zdravljenje pršičavosti. Nikjer ne naletim na take primere, kot sem jih doživel sam. Slišal sem pa mnogo. Nekomu so zaradi zdravljenja padle matice, drugemu cele družine, tretjemu so zdravljenje vse odlično

prestale, a četrtemu se je zgodilo tako kot meni, padle so družine in matice. Kaj je temu vzrok? Čebelarji in izvedenci, opišite svoje izkušnje in izgube! Kaj je po vašem mnenju vzrok izgub? To ne bo zanimalo samo mene, temveč širok krog gojiteljev teh drobnih živalic.

Čudno se mi zdi, da veterinarski inštitut ne objavi svojih zapažanj o zdravljenju poizkusnih družin s folbeksom. Ali je vzrok, da pade matica, preveč zaprt panj ali kaka druga napaka? Zakaj so čebele po dimljenju grižave? Kako učinkuje folbeks na vrsto različnih čebeljih bolezni?

Upam, da moja vprašanja ne bodo ostala brez odgovora.

OB USTANOVITVI ČEBELARSKEGA MUZEJA

VALENTIN BENEDICIC IN JOZE RIHAR

Dne 7. februarja t.l. so se sestali v Radovljici na pobudo posebne komisije pri čebelarškem odboru Glavne zadružne zveze v Ljubljani zastopniki obeh čebelarških organizacij, pokrajinskega muzeja v Radovljici, centralnih muzejev v Ljubljani in krajevnih oblasti z namenom, da prouče možnosti ustanovitve čebelarskega muzeja. Udeleženci so z zadovoljstvom pozdravili ta korak. Pri tem so ugotovili, da je misel o ustanovitvi čebelarskega muzeja med slovenskimi čebelarji živa že dalj časa. Zbrana je že lepa zbirka panjskih končnic, ki jih hrani etnografski muzej v Ljubljani, povsod v Sloveniji pa bi bilo mogoče najti še druge čebelarske predmete in zapise, ki so za proučevanje zgodovine slovenskega čebelarstva dragoceni in zanimivi. Bati se je, da bodo ti predmeti propadli in se porazgubili, če jih ne bomo kmalu zajeli s sistematičnim zbiranjem, konserviranjem in shranjevanjem v muzeju. Velik del čebelarskega gradiva je že tako in tako propadel.

Zelo živahna je bila razprava o tem, v katerem kraju naj bi bil čebelarski muzej. Udeleženci so se odločili za Radovljico, ki leži v osrčju Gorenjske. Saj so tu zrastle najznamenitejši, po vsem naprednem čebelarskem svetu znani čebelarji, kot n. pr. Anton Janša, Mihael Ambrožič in Jan Strgar. V diskusiji je prevladalo mnenje, da naj bi dobil čebelarski muzej sčasoma republiški pomen. Njegov bodoči razvoj naj bi po možnosti pokazala že prva razstava, ki naj bi bila spomladi leta 1958.

Čebelarski muzej naj bi se razvijal vsestransko. Nedvomno je prva njegova naloga, da na enem mestu zberemo zgodovinsko gradivo in informacije o čebelarstvu v preteklosti, da pokažemo današnje stanje in nakažemo perspektivo nadaljnjega razvoja čebelarstva. Zbrano naj bi bilo tako gradivo, da bi si lahko vsak čebelar napravil sliko o načinih čebelarjenja, o čebelah in čebelarskih proizvodih v naših krajih. Središčno pozornost zasluži pri tem za naše kraje značilni kmetski panj, katerega poreklo sega po podatkih H. M. Fraserja v prastaro dobo. Kmečke panje, ki so dobili kasneje naziv kranjič, so po pripovedovanju bohinjskih čebelarjev (J. Strgar, 1922) tesali iz celih debel v času, ko še ni bilo žag. Take so uporabljali še okrog leta 1910 v bohinjskem kotu. Odtod tudi ime »koritos«, ki so ga rabili še po prvi svetovni vojni čebelarji v Boh. Beli in okolici.

Janševa izpopolnitev gorenjskega panja je vzbujala od nekdaj pozornost tujih čebelarških raziskovalcev. (Armbruster, Weippl, Fraser). Način čebelarjenja v njegovih panjih je v bistvu isti, kakršen je dandanes v ameriških panjih, ki so razširjeni do malega po vsem svetu.

V dobi čebelarskega izvoznitva, predvsem v drugi polovici 19. stoletja in do prve svetovne vojne, se je kranjič prilagodil trgovini, se zmanjšal, poenostavil in se kot tak obdržal do današnjih dni. Znamenitosti te dobe, ki je nečebelarje naše dežele in tujih držav najbolj pritegovala, so panjske končnice, biser ljudske umetnosti.

Muzej naj nadalje pokaže stremljenje za uvedbo panja s premičnim satjem v dobi racionalizacije, ko smo preizkusili razne panjske sisteme, dokler ni izšel kot zmagovalec Alberti-Žnidaršičev panj. Za dobo od 1910 dalje pravi Martin Humek, da je »AŽ-panj postal os vsega čebelarskega pouka na shodih, predavanjih in tečajih« (Slov. čeb. 1922). Petru Pavlinu, ki se je ogreval za amerikance, pa se je zdelo, da »AŽ-panj ni pravzaprav nič drugega kakor Langstrothov panj z nepremakljivim mediščem«.

Ta nit čebelarske preteklosti je v mnogočem še živa in jo bo mogoče restavrirati. Prav zaradi tega je sedaj najnujnejše, da preprečimo nadaljnje propadanje in izginjanje čebelarskih predmetov, ki so tesno povezani z našo bogato čebelarsko tradicijo. Starejši čebelarji bodo lahko z dragocenimi informacijami spopolnili sliko naše polpreteklosti.

Iz prednjega posnemamo, da naš čebelarski muzej ne bo pomemben samo za Slovence. Saj se naša preteklost v mnogočem veže s preteklostjo čebelarstva v svetu. Janševe iznajdbe in odkritja so že tako postala lastnina vsega naprednega čebelarskega sveta. Rezultat razgibanega kupčevanja pa je, da se je kranjska sivka razširila v mnoge tuje dežele in da si zaradi svojih dobrih gospodarskih lastnosti vedno na novo pridobiva prijateljev. Mimogrede naj omenimo, da navaja »Glasnik muzejskega društva za Slovenijo« za leto 1919 do 1920 spomenico, ki je bila predložena takrat pokrajinski vladi v Ljubljani. V njej je med drugim rečeno, »naj se kranjska čebela zavaruje kot naravni spomenik«. Medtem ko so čebele postale materialna dobrina, so postale panjske končnice duhovna vrednota tujine, da ne govorimo o nekaterih drugih tangentah, ki vežejo našo čebelarsko preteklost z zunanjim svetom.

S tega vidika bo čebelarski muzej zanimiv tudi za tujca. Formiramo pa lahko postopoma tudi sekcije za raziskovanje čebelarstva v drugih republikah Jugoslavije in tako pritegnemo širši krog obiskovalcev.

Da dosežemo zgoraj označeni cilj, bodo dobrodošli stari kmečki panji, panjske končnice, koši iz Haloz in Slov. gorice, stiskalnice, pitalniki, kadilniki, matičnice, razni izpopolnjeni in razpošiljalni panji in panjički, prasilniki, tiskovine, kolajne, odlikovanja, korespondenca, fotografije, risbe in ostali predmeti, ki so v zvezi z znamenitimi osebnostmi preteklosti. Prav tako spadajo semkaj spomeniki in rekviziti vseh vrst, na katerih je bila ali je upodobljena čebela ali panj.

Poleg zgodovinske je važna tudi znanstveno-prirodoslovna stran muzeja. V muzeju naj bi bile kolekcije, ki kažejo biologijo čebele, našo kranjsko sivko, njene bastarde in sosednje tuje čebelje pasme, anomalije pri naši čebeli (albinizem, ginandromorfizem in pod.), fotografije satov, zbirke vo-

skov in medov, roje v raznih krajih, časih in oblikah ter podobne zanimivosti.

Muzej naj bi imel dalje pedagoško-vzgojni namen. V njem naj bi bil vzorec opazovalnega panja, anatomske črteže čebel, skice sodobnih pánjev in čebelnjakov, karte cvetnega prahu, herbariji medovitih rastlin in razne druge atrakcije za čebelarje in ljubitelje čebelarstva. Zbirke in razstavljene potreščine naj kažejo spopolnjevanje in naj navajajo k naprednejšemu čebelarjenju.

Gradivo muzeja bo nekaka stalna razstava za ekskurzije, obenem bo pa osnova za proučevanje preteklosti in sedanjega stanja. Duplikate bomo lahko tudi izposojali ob raznih razstavah pri nas in v inozemstvu.

Tako bo imel specializirani čebelarski muzej mnogostransko vlogo. Predočil bo gospodarski pomen čebelarstva v preteklosti in sedanjosti, pokazal tesno navezanost čebelarstva z ostalim kmetijstvom in spodbujal k nadaljnjemu razvoju.

Prepričani smo, da bo delo na tem področju poživilo zanimanje za čebelarstvo na sploh in mu pridobilo novih prijateljev.

Udeleženci sestanka so med razpravo ugotovili, da je Radovljica za čebelarski muzej posrečeno izbran kraj še zaradi nekaterih drugih vzrokov. Tako je vzel v svoje roke organizacijo zbiranja čebelarskih predmetov vnet in požrtvovalen čebelarski delavec tov. Franc Resman iz Radovljice. Čebelarske predmete bo pa konserviral entomolog Rakovec iz Lesc, ki ima v tej stroki bogate izkušnje in že sedaj dela za pokrajinski muzej v Radovljici.

Obravnavali smo tudi finančno stran muzeja. Tajnik čebelarskega odbora pri Glavni združni zvezi v Ljubljani, tov. Globokar je poročal, da je v okviru finančnega načrta tega odbora odobrenih za ureditev čebelarskega muzeja v 1957. letu 400.00 din. To vsoto bomo uporabili prvenstveno za odkup čebelarskega gradiva. V okviru Sveta za kulturo in prosveto OLO Kranj je predvideno pri pokrajinskem muzeju v Radovljici mesto honorarnega uslužbenca za zbiranje čebelarskih predmetov. Tako so zagotovljena vsaj najnujnejša denarna sredstva za začetek dela.

Čebelarskega muzeja pa ne kaže ustanavljati takoj v začetku z oblastnim odlokom. Bolje je, da se muzej razvije začasno pod okriljem pokrajinskega muzeja v Radovljici in da zaprosimo za izdajo tega odloka šele kasneje, ko bo že viden uspeh naše akcije. Razstava, ki jo namerava prirediti odbor za ureditev čebelarskega muzeja spomladi leta 1958, bo gotovo pripomogla k ugodni rešitvi naše prošnje.

Na sestanku je bil ustanovljen širši odbor za čebelarski muzej, v katerem so poleg zastopnikov čebelarskih organizacij tudi zastopniki oblasti in ljubljanskih muzejev. Po navodilih širšega odbora bo delo opravljal ožji tročlanski odbor, ki mu predseduje ravnatelj pokrajinskega muzeja v Radovljici.

Čebelarsko gradivo bosta začela zbirati čebelarska veterana Josip Lampe iz Kranja in Franc Resman iz Radovljice, vsak v svojem območju. Kasneje bo čebelarski muzej organiziral mrežo svojih zaupnikov po vsej Sloveniji. Sprejet je bil tudi sklep, da naj imena darovalcev čebelarskih predmetov objavlja glasilo Slovenski čebelar.

O NAŠI NEKDANJI TRGOVINI S ČEBELAMI

AVGUST BUKOVEC.

Med najzanimivejša obdobja naše čebelarске zgodovine spada prav gotovo doba, v kateri je cvetela trgovina z našo čebelo, t. j. od leta 1860 in nekako do začetka prve svetovne vojne. Tudi pozneje so čebele še pomalem izvažali, v glavnem matice, toda trgovina je takrat že pojenjavala. Lani je umrl zadnji pomembni trgovec s čebelami, Jan Strgar v Bitnjah.

Doba izvoza čebel je nepopisan list naše čebelarске preteklosti. Ko je bila trgovina v največjem razmahu in so še živeli ljudje, ki so se na veliko ukvarjali z izvozom, ni bilo nikogar, ki bi bil zbiral podatke, da bi na njihovi podlagi bilo kasneje mogoče podati zanesljivo zgodovinsko sliko te veje naše nekdanje gospodarske dejavnosti. Še pred drugo svetovno vojno so živeli posamezniki, ki so bili več desetletij zaposleni pri velikih trgovcih s čebelami, ljudje, ki so pri nakupovanju panjev in razpošiljanju čebel bili tako rekoč gospodarjeva desna roka. Kaj vse zanimivega in pomembnega bi bili lahko povedali človeku, ki bi znal iz njih izvabiti tisto, kar bi utegnilo zanimati mlajši rod čebelarjev in mu nemara tudi koristiti.

Pred drugo svetovno vojno sem vodilne čebelarje na Dovjem vabil, naj rešijo, kar se rešiti da, in skušajo zbrati čebelarске spomine ondotnega čebelarskega očaka, ki je bil nad 50 let prvi čebelar pri trgovcu s čebelami Mihaelu Ambrožiču v Mojstrani. Ostalo je zgolj pri obljubah. Danes ni nikogar več, ki bi vedel o nekdanji trgovini kaj pomembnega in zanimivega. Če sem se sedaj odločil jaz, da spravim na papir, kar vem o tej trgovini — bore malo je tega! — storim to samo zato, da bodo imeli naši čebelarji vsaj malo pojma, kako je bilo včasih s to kupčijo.

Prvi, ki je tujino opozoril na našo čebelo, je bil župnik Morbitzer. Tako pravi Alfonsus v svoji brošuri »Die Krainer oder Kärntner Biene« (Dunaj 1909). Brezuspěšna pa so bila moja poizvedovanja, da bi dognal, kje je Morbitzer prebival in v katerem čebelarském listu je izšlo njegovo opozorilo. Baron Rothschild, prav Emil Ravenegg, čigar ime je neločljivo povezano z začetkom naše trgovine s čebelami, pa omenja v svoji knjižici »Die Volks und Mobilzucht der Krainer Biene«, 1902, da so bile prve vesti o eksistenci sive kranjske čebele objavljene v Nemčiji leta 1857 *torej ravno pred sto leti*, in sicer v čebelarském listu Eichstädter Bienenzeitung«. Jožef Križaj pa navaja v svojem sestavku »Kranjska bučela«, objavljenem v dopolnilu knjige »Zgodovina kmetijstva in gozdarstva«, Dunaj 1901, da je bila naša čebela v Nemčiji prvič omenjena leta 1859 v »Nördlinger Bienenzeitung«. V Eichstädter Bzg. jo je omenil oče Emila Ravenegga,* ki je leta 1856. kupil posestvo v Novi vasi pri Radečah in našel tam čebelnjak s čebelami. Njegovi prijatelji v Nemčiji so ga nato prosili, naj jim

* Emil Ravenegg se je rodil leta 1836 v Aachenu v nemškem Porenju. Ko se je njegov oče Filip naselil na Kranjskem, se je izdajal za doktorja in barona Roschütz — Rothschilda. Okoli leta 1907. pa je oblast dognala, da to ni pravo ime družine in morali so ga opustiti. Nadeli so si priimek Ravenegg, po travniku Ravnik, ki se razprostira pod graščino v Podsmreki. Ime tvrdke je ostalo neizpremenjeno.

pošlje kak panj, toda ni jim ustregel takoj, temveč kakor je razvidno iz njegovega dopisa v »Nördlinger Bienenzeitung« z dne 2. oktobra 1858, šele jeseni leta 1858. Temu nasproti pa trdi njegov zgoraj omenjeni sin Emil, ki je medtem postal lastnik posestva, v svoji knjižici »Die Volks- und Mobilzucht der Krainer Biene in der Heimat« na str. 55, da je on poslal prvi panj v tujino leta 1859.

Nekoliko let kasneje so se nekatere tuje kmetijske organizacije (n. pr. Kmetijska družba za Tirolsko in Okrajni kmetijski komite v Vilshofnu na Bavarskem) obrnile na Kranjsko kmetijsko družbo s prošnjo, naj jim dobavi nekoliko naših panjev čebel.

Kmetijska družba jim je odgovorila, da je panjev sicer dovolj na razpolago, da pa ne ve, kako naj bi jih odposlala tako daleč, ne da bi se satje podrlo. S pošto jih sploh ni mogoče poslati, železnici pa jih ni zaupati...

Naročnikom je nasvetovala, naj se raje obrnejo na »zelo praktičnega in umnega čebelarja Jakoba Jalna, posestnika v Kranju, ki je izkušen mož in bo interesentom gotovo rad pomagal z dobrimi nasveti.«

Jalnu je družba obenem pisala, naj prosilec pomaga, da bodo zaželeni panje prejeli. Kaj je Jalen na to ukrenil, ni znano.

Tiste čase je bila gojitev tujih čebeljih pasem zelo v modi. Kdor je hotel kaj veljati, je posnemal župnika Dzierzona, ki je začel leta 1853 gojiti laške čebele. Zato ni nič čudnega, če je opozorilo na našo čebelo zbudilo radovednost čebelarjev in željo, da bi jo preizkusili. Dr. Živansky, predsednik moravskega čebelarskega društva, ki je takrat štel že nad 2000 članov, je izrazil Raveneggu pismeno željo, naj ustanovi podjetje za izvoz naše čebele. Ravenegg sam omenja v zgoraj navedeni knjižici, da je šele na to pobudo v njem dozorel sklep, da je na posestvu v Podsmreki pri Višnji gori, kamor se je preselil leta 1866, ustanovil protokolirano tordko »Kranjski trgovski čebelnjak, Br. Rothschütz, v Višnji gori.* Od leta 1868 dalje je začel čebele redno razpošiljati čez meje Kranjske in število izvoženih panjev je od leta do leta naraščalo.

Zanimivo je pismo, ki ga je Rothschütz pisal dne 20. septembra 1868 Kranjski kmetijski družbi v Ljubljani. V njem sporoča, da je med poletjem nameraval družbo obvestiti o ustanovitvi »Kranjskega trgovskega čebelnjaka«. »Poprej pa sem se hotel za trdno prepričati,« piše dalje, »ali je kranjska čebela res rodovitnejša, marljivejša in manj srdita, kot sta severnonemška črna čebela in rumena laška. S poročilom sem odlašal, ker sem čakal, da bi zbral zadevne izjave avstrijskih in severnonemških čebelarjev, ki sem jim med letom dobavil čebele. Vsi kupci se o lastnostih kranjc prav pohvalno izražajo, ravno tako čebelarski časopisi v centralni Evropi. Najzgovornejši dokaz o dobrem slovesu kranjc pa je dejstvo, da je bilo lani (l. 1867.) mesca maja in junija razposlanih 150 naročnikom okoli 800 panjev in da je izvoz letos že presegel število 1100.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je iz svoje volje naročilo osrednji kmetijski družbi, naj preizkuša kranjsko čebelo, kr. pruskemu ministrstvu pa se je zdelo primerno, da je v svojem uradnem kmetijskem časopisu, *Annalen*

*Izvirno nemško besedilo: »Krainer Handelsbienenstand, Br. Rothschütz, zu Weixelburg.

der Landwirtschaft' opozorilo na naš trgovski čebelnjak. Upam da bo Kemtijska družba kot pospeševalka vsega, kar je v korist napredku domovine, z menoj delila zadovoljstvo, ki me navdaja spričo dejstva, da se mi je posrečilo uvesti v svetovno trgovino koristni plod iz kraljestva narave moje nove domovine. Moje zadovoljstvo je tem večje, ker enakega podjetja (misli trgovsko čebelarstvo: op.pis.) ni v vsej Avstriji, Severni in Južni Nemčiji.

Vodstvo trgovine s čebelami sem poveril Švicarju J. Portmannu, ki je bil prej predsednik čebelarskega društva v Luzernu, pozneje pa društva v Mannheimu v Nemčiji (in ki je častni član čebel. društva za Pfalzo). Imenovani se tu ukvarja z umnim čebelarjenjem na znanstveni podlagi v panjih (izboljšanih dzierzonovcih), ki jih je sam izumil in ki jih je sedaj v tukajšnjih čebelnjakih več stotin.«

Temu pismu je bil priložen obširen tiskan seznam čebelarjev v Avstriji in Nemčiji, ki so jim spomladi leta 1868 dobavili kranjiče. Seznamu je januarja 1868 sledilo tiskano poročilo o izjavah 50 čebelarjev glede prejetih čebel. Seveda so vse izjave polne hvale dobrih lastnosti kranjic, saj neugodnih tako noben trgovec ne bi objavljajal.

Poleg trgovine s čebelami se je Rothschild-Ravenegg začel ukvarjati tudi z izdelavo panjev s premičnimi sati in najrazličnejšimi čebelarskimi potrebščinami. Sčasoma so njegovi trgovski posli tako narasli, da je imel lastno mizarsko, kleparsko in ključavničarsko delavnico ter satnišnico. V njegovem obratu je bilo zaposlenih nad 30 oseb.

Pa tudi sicer zavzema Br. Rothschild prav vidno in častno mesto v naši čebelarski zgodovini. Na njegovo pobudo je bilo leta 1872 ustanovljeno »Kranjsko društvo za umno čebelarstvo«. Razen tega je spisal več prav dobrih čebelarskih knjig in izumil listovni panj, ki ga je razstavil leta 1869 na »Potovalnem zboru nemških kmetijcev in gozdarjev«. Alberti je razstavil svoj listovni panj, po katerem je bil posnet naš AZ-panj, šele leta 1874. Idejni oče tega panja je tedaj vsekakor Br. Rothschild.

Podjetje v Podsmreki se je prva leta svojega obstoja moralo boriti z raznimi ovirami in težavami. Trgovina z živimi čebelami je bila nekaj popolnoma novega. Ljudje niso imeli nobenih izkušenj, kako je treba pošiljke pripraviti za pot v tujino, ki je včasih trajala tudi tedne. Poštne pristojbine in tovarnina po železnici so bile visoke, riziko pri pošiljanju pa velik. V prvih letih razpošiljanja se je ponesrečilo kar 13 % pošiljk (SC 1902 str.88 po J. Križaju). Matice je bilo mogoče poslati le kot paket v spremstvu večjega števila čebel. Vrh tega je dolenska železnica stekla šele leta 1894. Do takrat je moral Rothschild predajati pošiljke čebel pošti v Višnji gori, ta pa jih je dnevno odpremljala s poštnim vozom najprej v Ljubljano. Verjetno pa domača pošta ni mogla prevzemati vseh pošiljk, zlasti kranjičev ne, in jih je moralo podjetje samo voziti v Ljubljano na postajo.

Švicar Portmann je ostal pri Rothschildovem podjetju le 18 mesecev. Zapustil ga je 10. junija 1869 in prevzel mesto direktorja — sam si je izbral tak naslov! — »Novega kranjskega čebelarskega trgovskega podjetja na Pogancih pri Novem mestu na Kranjskem, ki ga je ustanovil tamkajšnji graščak

Franc Langer pl. Podgoro. Zakaj je zapustil Rothschütza, ni znano. Nemara se je Rothschütz hvalil, kako donosna je kupčija s čebelami, pa je tudi Langer hotel poskusiti svojo srečo in zvabil Portmanna k sebi.

Novo podjetje je začelo čebele razpošiljati v začetku maja mesca 1870. leta. Živelo je le nekoliko let in je prenehalo iz neznanih vzrokov. Na to podjetje je ohranjen spomin v ceniku, ki ga je prejela Kmetijska družba v Ljubljani in ki ga objavljam na drugem mestu.

Medtem ko se je podjetje v Podsmreki še borilo z začetnimi težavami, je tudi Mihael Ambrožič, posestnik in čebelar v Mojstrani pri Dovjem na Gorenjskem, ustanovil leta 1872 trgovino s čebelami. Razmere za trgovino s čebelami so bile tam ugodnejše kakor v Podsmreki. Čebele so bile pri hiši že od davnih dni, Ambrožič pa je bil po vsej Gorenjski znan čebelar, ki ni imel za drugo ne pravega smisla ne veselja. Železnica in pošta sta bili pred nosom, v bližnji in daljni okolici Mojstrane pa je bilo neprimerno več čebelarjev in čebel kakor na Dolenjskem.

Ambrožičeva trgovina je po svetu naglo zaslovela zaradi poštenosti in zmogljivosti. Prav kmalu je postala vodilna v razpošiljanju čebel. Br. Rothschützu po pravici pripada naslov ustanovitelja trgovine s čebelami, toda Ambrožič je bil tisti, ki je z udeležbo na premnogih razstavah in z velikopotezno reklamo pridobil naši čebeli svetovni sloves. Popolnoma upravičeno pravi Alfonsus v svoji zgoraj omenjeni brošuri, »da je bil Mihael Ambrožič tisti, ki je ustvaril svetovno trgovino s kranjsko čebelo.«

Gorenjski čebelarji so kmalu zaduhali, da se da z izvažanjem čebel dobro zaslužiti. V Selu pri Žirovnici je krojač Egidij Jeglič, p. d. Kuntov, začel trgovati s čebelami. Kaj hitro se je opomogel in se lotil še kupčevanja z vinom na debelo. Z leti mu je sledilo še več čebelarjev. Sčasoma jih je bilo za dober roj ...

Razen doslej navedenih lahko prištevamo k pravim in pomembnim trgovcem s čebelami samo Jana Strgarja v Bitnjah in kvečjemu še Franca Košaka na Dolenjskem. Vsi drugi so se ukvarjali s to trgovino več ali manj priložnostno in v manjšem obsegu. Vendar so bili tudi med njimi nekateri, ki so letno razposlali nekoliko stotin panjev in rojev. Leta 1906 je bilo na *Kranjskem* v celem 21 razpošiljalcev čebel. Na *Gorenjskem* jih je bilo 12: M. Ambrožič v Mojstrani, Egidij Jeglič na Selu, Jan Strgar v Bitnjah, Mat. Bevc v Boh. Bistrici, Alojzij Schrey, Jožef Vovk in Simon Romavh na Jesenicah, Anton Ženova na Javorniku, Jakob Prešeren v Zabreznici, H. Engelsberger v Tržiču, Janez Jeglič v Begunjah in Primož Zontar v Škofji Loki. V *Ljubljanski okolici* so trgovali s čebelami Mihael Kunaver in J. N. Babnik v Dravljah ter Franc Huger v Šiški; na *Dolenjskem* Br. Rothschütz v Podsmreki, Franc Košak na Grosupljem in Mihajl Vrbič v Sodražici; na *Notranjskem* Anton Žnideršič v Ilirski Bistrici, Hinko Likar v Grahovem in Teodor Dekleva v Postojni. Na *Goriškem* so razpošiljali čebele: Jožef Vodopivec v Kamnju pri Gorici, Jožef Mrevle v Križu-Cesti in Henrik Peternel v Jagersčah pri Cerknem.

Od naših čebelarskih podružnic je edino podružnica v Boh. Beli začela izvažati čebele, pa je kmalu odnehala, ker ji je primanjkovalo denarja.

Na Koroškem je bilo v celem 13 razpošiljalcev, od teh 10 na slovenskem ozemlju. Spomladi so prihajali tja tudi posamezni švicarski in nemški prekupci, ki so nakupovali čebele na svojo pest in jih pošiljali domov cele vagone.

Po poklicih se je na Kranjskem in Goriškem ukvarjalo z izvozom čebel: 9 kmetovalcev, 1 tovarnar, 1 uradnik, 1 poštar, 1 gostilničar, 1 upokojenec, 1 župnik, 2 učitelja, 3 trgovci in le 4 pravi trgovci s čebelami.

Na slovenskem Koroškem ni bilo nobenega poklicnega trgovca, pač pa so s čebelami trgovali 3 čebelarke podružnice (na Brdu pri Šmohorju, v Naborjetu in v Šmarjeti v Rožni dolini).

Naše čebelarje utegne zanimati, kako to, da se je naša trgovina s čebelami tako naglo razmahnila in zakaj so v Evropi dajali prednost naši čebeli, dasi je laška na oko lepša in vsekakor tudi dobra, saj zavzema n.pr. v Ameriki prvo mesto. Zamislimo se nekoliko v čebelarke razmere v Evropi leta 1866, ko je bila pri nas ustanovljena prva trgovina s čebelami. Takrat v dobi od leta 1845—1865 je bil ves čebelarski svet hudo razgiban zaradi pomembnih čebelarskih izumov: panjev s premičnim satjem, satnic in točila. Čebelarski časopisi so živo propagirali čebelarjenje. »Pri vsaki hiši mora biti čebelnjak!« je bilo takrat priljubljeno geslo, ki je šlo od ust do ust in ustvarjalo tako razpoloženje, da je mnogo ljudi videlo v čebelarstvu idealni vir sreče in blagostanja. Zanimanje za čebelarstvo je naglo naraščalo, za nove čebelarje pa ni bilo dovolj čebel na razpolago. Kakor nalašč so se takrat pojavile prve vesti o naši čebeli in čebelarji v tujini, predvsem v Evropi, so segli po njej z obema rokama. Nagel razvoj trgovine je brez dvoma omogočila tudi svojevrstna oblika našega kmečkega panja (kranjiča). Ali si moremo misliti bolj pripravno obliko za transport? Kot nalašč za to je ustvarjen: nizek, lahek, priročen je in naglo ter preprosto ga je mogoče pripraviti za pot. Slamnatih košev nismo nikdar izvažali, saj to na večje daljave ni mogoče, ker bi satje prevoza ne preneslo. Vrh tega so dobre lastnosti naše čebele nemalo pripomogle, da se je tako naglo priljubila. Italijanski izvozniki so razpečavali v glavnem matice in roje, kmečkih panjev pa ne, ker niso bili primerni za prevažanje. Tudi se laška čebela ni povsod obnesla. Kranjica se ni bolj zasidrala v Ameriki pač zato, ker so laško čebelo uvozili dosti prej kakor našo, ki je našla pot tja šele leta 1884. Takrat je bila laška v ZDA že močno razširjena in tako priljubljena, da je kranjica ni mogla več spodriniti.

Omenil sem že, kako velike so bile izgube čebel med transportom. Železniški in poštni uslužbenci niso znali s pošiljkami prav ravnati. Panji in roji so obležali na prekladalnih postajah v slabo prezračevanih prostorih in po pregretyh poštah — pa je bilo po njih. Pritožbe zaradi slabega ravnanja s pošiljkami in velika škoda, ki je zaradi tega nastajala, so poštne in železniške uprave hočeš nočeš vendarle prisilile, da so izdale stroga navodila, kako je treba ravnati s pošiljkami, da dospejo čebele čimprej in žive v roke naslovljenca. Število ponesrečenih pošiljk je začelo potem naglo padati in je končno znašalo samo $\frac{3}{4}$ % (SČ 1902 str. 88 po J. Križaju).

(Dalje prihodnjič)

S KEHRLEJEM PO JUGOSLAVIJI

(Nadaljevanje)

EDI SENEGACNIK

Drugo jutro smo zgodaj zapustili Gospić in hiteli po liški ravnini. V bližini Medaka smo se ustavili in si ogledali obširna neobdelana področja, ki so bila vsa zarasla z jesensko reso (*Calluna vulgaris*). Na kilometre daleč se razprostirajo tu vresišča, ki pa jih čebelarji bolj slabo izkoriščajo. Mnenja so, da resjev med za prezimovanje ni dober in da tudi sicer ni kvaliteten, v kolikor ga sploh lahko iztočijo. Znano je namreč, da ostane v satovju in da se že po nekaj dneh ne dá več iztočiti. Nekaterim našim čebelarjem so čebele močno obolele za nosestavostjo, ko so prezimovale na njem. Zato ni čuda, da mnogi kar beže pred to pašo. Ko smo govorili o tem, je Kehrle pripomnil, da je pokrajina, kjer raste resa, zelo podobna angleški. Tudi pri njih imajo tako velika ali pa še večja vresišča, toda z medom, ki ga tam pridelajo, imajo boljše izkušnje.

Resa je bila vsa v cvetnih popkih; tu in tam so se že kazali prvi cveti. Ker je za sušo neobčutljiva rastlina, se ji je trdovratno upirala. Docela pa je suša uničila materino dušico in zato po vsej poti nismo opazili nobenih čebel, čeprav smo se skrbno ozirali okrog. Še tisti čebelarji, ki so bili ostali tu od pomladne paše, so takoj odšli, ker so vedeli, da z bero v Liki ne bo nič.

Že smo se bližali Gračacu. Z obeh strani ceste nas je začel pozdravljati žeppek, ta čudovita rastlina, ki včasih tako zelo medi, da privabi na stotine čebelarjev iz vse Jugoslavije. Vedno več ga je bilo okrog nas in v Malovanu smo se morali ustaviti, da bi si ogledali od blizu čudovito cvetko, o kateri je Kehrle že toliko slišal. Gosta sta se čudila nepreglednim goličavam, ki so bile pokrite z njo. Strmeli smo, kako je mogoče, da ta skromna in tako medovita rastlina raste iz samih skalnatih tal. Fotografirali smo nekaj grmičkov plavega in belega žepka, ki je bil tu in tam že v cvetju. Čebelarjev pa nismo opazili. Kehrleju sem povedal, da je bilo tu ob dobrih pašah tudi do 2000 panjev in vsi so bili večkrat polni. Taka dobra letina je bila 1951. leta. Od takrat pa žeppek sploh ni več medil. Čebelarji, ki so z velikimi stroški vozili čebele semkaj, zanašajoč se na odlično medenje prejšnjih let, so odšli prazni in razočarani. Nekateri so pustili doma dobro pašo v prepričanju, da bo tu bolje. Kar slepo so vozili semkaj, ne da bi upoštevali slaba poročila in največjega sovražnika te rastline — sušo. Menda je šele tov. Šimić s svojim člankom »Na čebelnjaku z 2000 panji« odprl oči takim brezglavcem, ko jim je opisal vso tragedijo, ki so jo doživljali čebelarji in njihove čebele v Bosanskem Drenovcu.

Po serpentinah smo se vzpenjali vedno više, povsod pa se nam je nudil isti prizor: cele planjave, zarasle s žepkom. Zlasti mnogo smo ga opazili v dolini ob izviru Zrmanje. V Zrmanji smo se ustavili ob vodnjaku in si ogledali bližnjo okolico, potem pa nadaljevali pot proti Kninu. Že smo bili v prijazni dolini reke Cetine in ji potem sledili tja do Sinja. Precej trudni smo prispeli v to ljubko mestce in se ustavili v udobnem hotelu. Gostoma je bil hotel zelo všeč, zlasti pa ljudje v njem, ki so nam z izredno ljubez-

nivostjo stregli, Pripomniti moram, da Kehrle sploh ni mnogo jedel, tako da sem se moral čuditi, od kod črpa toliko moči za velike napore, ki jih je moral prenašati kot šofer na dolgi in utrudljivi poti. Živel je le od črne kave in kozarca dobrega vina. Zato sem kot »potni maršal« povsod skrbel za dobro pijačo in jo imel steklenico vedno s seboj, da je bila koj pri roki, kadar smo se ustavili kje na samem. V tem hotelu so nam prvič postregli s pristno dalmatinsko kapljico, ki je bila našemu vozniku zelo všeč. Po vseh naporih je bil zopet dobre volje. Sklenili smo, da si bomo ogledali mestece na povratku, potem pa smo že hiteli preko Cetine in po vijugastih

Blizu Travnika v Bosni smo naleteli na čebele advokata dr. Mikuža in inž. Svaba. V sredini čebelarka Mikuževa.

serpentinah proti Livnu. V nekaj urah smo ga dosegli. Že od daleč so nas pozdravljali minareti in nam oznanjali, da smo prišli v stik z orientom. Tov. Šimić nam je dal v Zagrebu kopico nasvetov. Po njegovem naj bi se že v Kninu odcepili in odpeljali preko Bosanskega Grahova v Livno. Ob tej poti so baje odlična žepkova pasišča. Ker pa smo se bali slabih potov, smo zavili raje po glavni cesti preko Sinja. Tu v Livnu smo se namestili v lepem in modernem hotelu, potem pa obiskali agronoma ing. Rubića, ki nas je peljal k okoliškim čebelarjem. Tu smo se prvič začudili nad odlično pašo, ki so jo imele čebele v Bosni lansko pomlad. Ko smo namreč pregledovali čebelje družine, ki so jih pripeljali semkaj čebelarji z dalmatinskih otokov, smo opazili popolnoma zalite sate, čeprav so že enkrat točili. Pravcati rekord pa je dosegel neki roj — drujec. Ker niso imeli panjev, so ga ometli v koš. Nabral je toliko, da je bil težak ko svinec in

ga nihče od nas ni mogle dvigniti. Kehrle se je že tu zanimal za matice, a niso prišle v poštev, ker vozijo semkaj Dalmatinci svoje čebele na pašo. Tudi sicer smo opazili precej križane čebele. Agronom inž. Rubić nam je pripovedoval o tamkajšnjih izredno dobrih pašah, zlasti pomladanskih. Prav nič pa ne zaostaja paša na žepku, ki ga je v bližnji in daljni okolici Livna menda največ. Za to pašo dobro vedo tudi čebelarji, ki se ne ustrašijo dolgih in težavnih potov, stroškov in naporov.

Prijazni agronom inž. Rubić nam je dal navodila za nadaljnje poto-
vanje proti Sarajevu. Zdaj smo morali namreč nastopiti najzanimivejši del

V Sarajevu. Na sliki z desne proti levi: inž. dr. Palian, dr. Matuka,
na levi slovenski čebelar Rejic, ki živi v Bosni.

poti: od Livna preko znamenitega čebelarskega paradiža Kupresa oziroma Kupreškega polja, Bugojna, Donjega Vakufa, Tuzle in Travnika, Busovače in Kiseljaka v Sarajevo. Že v Ljubljani mi je inženir Ilešič podrobno opisal te kraje, v katerih je sam čebelaril in je zato dobro poznal vsako gorsko vas. Tudi tov. Šimić mi je v Zagrebu naročil, naj si jih temeljito ogledamo. Prav gotovo bi bili to storili, ko bi nas ne doletela majhna nezgoda. Ko smo namreč po prihodu v Livno hoteli z inž. Rubićem obiskati okoliške čebelarje, smo opazili, da je zadnje kolo avtomobila prazno. Morali smo ga zamenjati, praznega pa smo dali v popravilo nekemu možaku, ki se je bil za to ponudil. Toda, kako nam ga je popravil? Drugo jutro tik pred odhodom proti Sarajevu, smo bili zelo presenečeni, ko smo ugotovili, da je kolo spet prazno. Torej nas je mož pošteno potegnil, čeprav smo mu bili dali prejšnji večer lepo nagrado za uslugo. Brez rezervnega kolesa se nismo

upali na 250 km dolgo pot. Zato smo morali v garažo in čakati skoro dve uri, da so nam zračnico zavulkanizirali. Ljubeznivi mehaniki v garaži pa so nam za slovo svetovali, naj v bodoče ne zaupamo nobene stvari nepoznamim ljudem. Tako smo se odpravili proti Sarajevu šele okrog osme ure zjutraj, ko je bilo že precej vroče. Kehrle je bil slabe volje in ni mi uspelo, da bi ga spet razvedril, čeprav sem povedal nekaj krepkih čebelarških dovtipov. Šele lepa bosenska pokrajina, ki se je razprostirala pred nami, mu je razjasnila obraz. Kamor je zrlo oko, povsod sam žepek. Prav gotovo je tu raj za čebele, kadar zamede. Kaj takega nisem še nikjer videl, čeprav poznam precej žepkovih pasišč. Že smo prišli na Kupreško polje. Pred nami so se širili v nedogled skoraj sami travniki. Gotovo mora biti tu dobra pomladna paša, zlasti če je dovolj dežja. Škoda da so ti kraji tako daleč in da tu ni prav nobenih čebel. Tako nekako sem modroval sam pri sebi, ko mi je Marija Kehrle pokazala na levi strani hišo in okrog nje dolgo vrsto panjev; bili so vseh mogočih vrst, največ pa je bilo položk in dadantovcev. Nismo jih šteli, preveč jih je bilo. Hotel sem, da bi se ustavili in pozdravili čebelarje, ki so stali ob cesti in pravkar pripravljali polne sode medu in druge posode za prevoz. Kehrleju pa se je preveč mudilo. Hiteli smo, kar se je le dalo, in spet opazili ogromno skladanico panjev. Na vsak kilometer smo jih odslej srečavali po 30, 50, 100 ali še več. Toliko panjev nisem videl niti pri nas pod Krimom, kadar je medila hoja. Občudoval sem vse te čebelarje, ki so prihiteli tako daleč, da izkoristijo bogate pašne vire, ki bi šli sicer v nič. Koliko stanejo ti prevozi s kamionom od dalmatinske obale ali celo z otokov do teh krajev! To je prav gotovo velika podjetnost, pa naj reče kdo, kar hoče! Gosta sta se čudila, saj sta tudi sama čutila, kako prijetno se je voziti po takih cestah v luksuznem avtu, a kako naporno mora biti za čebelarje na tovornjakih, kadar prevažajo semkaj svoje čebele!

Kmalu smo zavili v gozd. Obdala nas je čudovita gozdna krasota bosenskih gora. Kaj takega bi lahko našel samo še v Sloveniji! Zares nisem mogel verjeti, da sem v Bosni, ko sem gledal pred seboj obširne hojeve gozdove, ki morajo nuditi odlično pašo, kadar zamede. Morali smo se za hip ustaviti in izstopiti, da se prepričamo, če je vse to res. Ko smo izstopili, smo bili znova presenečeni: v gozdu je bila cela vrsta različnih cvetlic, ki jim nisem vedel imena; poznal sem le rdeči ciperc, koperc (*Epilobium angustifolium*), ki ga je bilo toliko, da je pokrival vso gozdno jaso. Na cvetlicah je bilo vse polno čebel, a na žalost z rumenimi obročki, ki Kehrleja niso prav nič razveselile. Začel je obupavati, da bomo prišli do čebel, ki jih iščemo. Pojasnil sem mu, da so tu pač čebele iz Dalmacije in z otokov in da je tam težko najti čisto žival. Komaj smo se odpeljali, že smo ob neki hišici spet opazili kakih 50 panjev. To je trajalo potem vse do Bugojna.

Vedno sem si želel, da bi spoznal Bosno in njena pasišča. Tokrat se mi je želja delno izpolnila. Zares so to krasni kraji in mikavni s svojimi pasišči. Saj berejo tukaj čebele kar vse leto, zlasti če je dovolj padavin. Res škoda, da nimamo v Bosni opazovalnih postaj!

Hiteli smo potem preko Bugojna proti Travniku. Naenkrat smo opazili v majhni dolini pod cesto lepo skladanico AŽ-panjev, zraven pa ličen šotor. Zame je bila skušnjava prevelika, da bi šli brezbrizno mimo. Poprošil sem Kehrleja, naj ustavi, čeprav je bilo pozno. Tedaj bi morali biti

že v Sarajevu, kjer so nas pričakovali. Nerađ je privolil, a ni mu bilo potem žal. Tu so bile na paši čebele inž. Švaba in advokata Mikuža iz Travnika. Pasla jih je soproga odvetnika Mikuža. Ko sem ji povedal, da imam s seboj Kehrleja, je bila vsa vžhičena in dejala je, da ga moram zvabiti iz avta k njenim čebelam. Če pa se je teh že naveličal, naj pride vsaj na črno kavo. Kava ga je res zvabila, da je šel. Simpatična čebelarka nas je potem pod košatim drevesom lepo postregla, utrujeni gost pa je ob bosenski rakiji in črni kavi spet dobil toliko moči, da se je zasmeljal in postal dobre volje. Dobre volje je bila tudi čebelarka, saj je imela polne kante medu, ki smo ga slastno pokušali. Paša je bila še vedno dobra. Medila je materina dušica in ajda, ki jo sejejo tod po bosenskih hribih. Dobra volja nas je kar preveč prevzela in skoro smo pozabili, da imamo pred seboj še pot do Sarajeva. Oglledali smo si tudi čebele in Kehrle je z zanimanjem opazoval povečane Žnideršičeve panje — locovke, ki jih je bilo tu precej. Bosenski fant iz bližnje vasi nas je povabil, naj gremo pogledat še njegove čebele. Nismo utegnili. Zahvalili smo se ljubeznivi gospej za gostoljubnost in krenili dobre volje preko Travnika proti Sarajevu, kamor smo prispeli pozno popoldne. Na Veterinarski fakulteti so nas pričakovali dr. Matuka, dr. inž. Palian in predstavniki čebelarških organizacij s tov. Rejicem na čelu. Po gostoljubnem sprejemu smo napravili načrt za prihodnji dan, nato pa se odpeljali v kakih 10 km oddaljeni hotel, ki je izredno lep in moderen, saj se lahko kosa z njim samo še hotel v Titogradu. Zvečer smo se zbrali na vrtu znanega sarajevskega hotela, kjer smo si ob žlahtni hercegovski kapljici izmenjali zdravice in delali načrte za bodočnost. Mnogo smo govorili o napredku čebelarstva v zaostali Bosni, o izkoriščanju paš in čebelarški prosveti. Obljubil sem čebelarjem, da jim pridemo Slovenci na pomoč s predavanji. Letošnjo zimo sva z urednikom Rojcem to njihovo željo tudi izpolnila in imela v Sarajevu tečaj o vzreji matic.

Ta dan je imel Kehrle svoj rojstni dan, česar nam pa v svoji skromnosti ni povedal, pač pa sem opazil to v njegovem potnem listu, ko sem v hotelu pisal prijavo. Zato sem zvečer, ko je bilo razpoloženje na višku, sporočil to vest vsemu omizju. Kot darilo pa sem postavil predenj dve buteljki znanega hercegovskega vina »žilavke«, ki ga je Kehrle že prej na vso moč hvalil. V prijetnem razpoloženju smo se zabavali pozno v noč. Nežne bosenske sevdalinke so bile obema gostoma prav všeč, zlasti pa simpatična Bosanka s svojim lepim glasom. Meni je bilo kar hudo, da nismo vzeli s seboj Pašetovega Janeza, ki bi se prav gotovo odlično znašel ob tej priliki in delal družino brhkim čebelarkam, ki so seделе okrog nas.

Drugo jutro smo si ogledali zanimivosti mesta, Begovo džamijo, zgodovinski in prirodopisni muzej, nato pa obiskali še znano kopališče in zdravilišče Ilidže. Čebelar Rejic, ki je naš rojak in živi že dolgo v Sarajevu, nas je tisti dan povabil na kosilo na svoj dom. Tu so se zbrali tudi vidnejši sarajevski čebelarji. Ob dobri žilavki so se nam spet razvozljali jeziki, da smo celo zapeli, in govorili po stari navadi samo o čebelicah, ko da ni nobena druga stvar na svetu bolj važna. Prav zares nam je bilo hudo pri srcu, ko smo se morali ločiti od teh dobrih ljudi. Šele proti večeru smo odrinili proti Višegradu, kjer smo morali prenočiti, da bi potem prihodnje jutro nadaljevali pot v Sjenico.

(Dalje prihodnjič)

ČEBELARSKA NAVODILA

EFER

V krajih z zgodnjo pomladansko pašo, zlasti reso, ki dela ob lepem vremenu čudeže pri razvoju čebel, niso zgodnji roji nič nenavadnega. Tudi letošnja pomlad je bila za razvoj družin še kolikor toliko ugodna. Sicer je po toplem februarju nekaj mrzlih dni zavrlo ali celo ustavilo zaleganje matice, kasnejši sončni dnevi pa so zopet poživili družine. Čebele so prinašale obilo obnožine, a tudi zaplate zalege so se močno raztegnile. Zaradi pogostnih slan in mrzlih dni je resa zgodaj odevetela in ni dala pričakovane donosa. Kljub temu pa računamo, da bodo letos roji dokaj zgodnji, če bo seveda ugodno vreme še dalje trajalo.

Za zgodnje roje so potrebne dobre matice, zadostna zaloga hrane, obnožina in voda. Če pa čebelar še nekoliko priskoči na pomoč z medom, se bo družina še bolj razvijala in pridno gradila satje, zlasti trotovsko. Matica bo trotovino takoj zaleгла. Ko potegnejo čebele ob robovih satja še matičnike in jih matica zaleže, se družina kar nekako poleni. Čebele ne izletavajo več tako živahno kot prej, ampak mirno žde na satih ali na bradi. Nekega lepega dne, ko so pokriti prvi matičniki, pa se na mah vse spremeni. Brada se popolnoma izprazni, znotraj panja pa nastane pravi direndaj. Iz njega se čuje neko posebno škrabljanje, šumenje in vršenje. Kmalu nato se začne čebele vsipati skozi žrelo. Pravimo, da roje. Roj se nekaj časa spreletava in vrti po zraku, naposled pa si le izbere mesto, kamor bo sedel. Včasih mu to mesto ni všeč, pa se preseli kam drugam, najraje na še bolj neroden kraj, da je dostikrat težko priti do njega in ga ogrebsti. Znake, ki nam naznanjajo bližnje rojenje, boš najlaže opazil na satju ali gradilniku, samo na zunanje znake pa se boš moral opirati pri kranjičkih, ki navadno ne roje prej, dokler ni satje izdelano prav do zadnje končnice. Ko opaziš te znake, pripravi vse potrebno za novo družinico. Zanj določeni panj mora biti čist in brez duha, sicer se roj kaj rad izseli, posebno drugje, s katerim se ni dosti šaliti; ob hudi vročini jo popiha celo iz čistega panja. Dobro je, če očiščeni panj natreš znotraj s svežo meliso, ki ima ljudem in čebelam prijeten duh, njeno hlapljivo olje pa med izpuhtevanjem tudi nekoliko hladi.

Za ogrebanje rabiš primeren ogrebnik ali kranjič, lestvo, kak drog s kavljem, omelce ali gosjo perut, vodo in ročno brizgalnico, kadilnik, žlico ali zajemalko, za vsajanje pa pločevinast ali lesen sipalnik.

Ko se roj že vrtinči po zraku, ga le pusti, da se nekoliko spreleti. Z brizganjem z vodo, ga boš primoral, da si hitreje izbere kraj, kamor bo sedel. Vodo brizgaj vedno nad roj, tako da pada nanj v drobcenih kapljicah. Ko je roj sedel in so se čebele zbrale v gručo, podstavi ogrebnik ali kranjič in suni nalahno z njim vanj! Pazi pa, da bo ta res pod rojem, sicer si boš nasul čebel za srajco. Če sedi roj visoko, boš rabil lestev, potreben pa ti je pri ogrebanju tudi pomočnik. Pri delu bodi previden, da ne pride do nesreče. Ogrebnik nadrgni znotraj malo z meliso ali ga poškropi z medom! Če ga prisloniš zraven roja, se bo ta kmalu preselil vanj. Če se čebele

v ogrebniku praše, si lahko prepričan, da je v njem tudi matica. Ko se preselijo vanj vse čebele, ga zapri, spravi na tla in odnesi v hladno klet, v panj pa ga vsadi šele zvečer!

V panju, v katerega nameravaš vsaditi roj, postavi sate na sredo, satnice pa ob straneh, a ne pozabi odpreti žrela! Pristavi k panju sipalnik, stresi nanj roj in, ko se spraše vse čebele vanj, ga zapri z okencem! Vratca pa naj bodo odprta vso noč, da se roj do jutra shladi in ne potrga satnic zaradi vročine. Če se je roj stisnil kje pri strani panja, ga takoj drugi dan prestavi na sredo! Zapri mu vratca in ga potem pusti pri miru! Čez nekaj dni preglej, kako izdeluje satnice. Potrgane ali poškodovane zamenjaj z novimi!

Če je paša dobra, začne matica takoj zalegati. Ako nastopi po vsaditvi roja slabo vreme in traja več kot tri dni, pomagaj družinici z medenim satom! Če ga nimaš, ji daj vsaj kilogram sladkorne raztopine ali medu, kajti lačen roj ti ne bo izdelal satja, a tudi matica ne bo zalegala.

Kaj pa izrojenec? Nanj nikakor ne smeš pozabiti! Čez teden dni prisluškuj, če se matica oglašja. Njen tanki glas »tiii, tiii« ti naznanja, da bo panj še enkrat rojil. Temu glasu začno odgovarjati v matičnikih zaprte matice z zamolklejším kvakanjem, kar traja nekaj dni. Drugi roj, ali drujec izroji ob ugodnem vremenu zgodaj dopoldne in, ker ima mlado matico, je bolj živahen kot prvec ter rad uide. Prisili ga zopet z vodo, da čimprej sede, nakar ga nemudoma ogrebi!

Včasih slabo vreme zavlačuje rojenje. Tedaj čebele umore staro matico in izroje z mlado. Tak roj pevec, je izjema, ker ima mlado, nesprašeno matico. Sicer ima sprašeno, toda vsi naslednji roji imajo nesprašene, še deviške matice. Te se kasneje v zraku sparijo s troti in šele potem so sposobne zalegati čebelja jajčeca. Če bi slučajno opazil matico, ko se vrača s prahe, boš spoznal, da se je sprašila, po ostankih trotovih spolovil, ki ji vise kot bele nitke iz zadka. Trdijo, da matica večkrat izleti na praho, ko pa začne zalegati, je konec svatovščine.

Matica se na prahi kaj rada zgubi, bodisi da zaide v tuj panj, kjer jo čebele umore, ali pa jo pospravi kaka žival v svoj nenasitni želodec. Čebele osirotele družine postanejo nemirne. Pomagaj jim takoj z rezervno matico! V času rojenja ni zadrege zaradi tega. Samo preglej izrojenca in kmalu boš našel mlade matice, ki jih čebele preganjajo. Polovi jih in zapri vsako v svojo matičnico! Pusti jih v izrojencu, da jih čebele pitajo.

Čez mesec dni bi moral imeti izrojenec že novo zalego. Najkasneje v tem času ga preglej in, če je nima, mu dodaj mlado, toda sprašeno matico, ali pa ga pridruži drugi družini! Osirotelega kranjčiča povezni na drugega, da se bosta združila skozi odprto voho.

Družina lahko roji še tretjič ali četrtič. Ogrebi tudi te roje, vendar jih vrni izrojencu, potem ko si jim pobral matice. Prav tako združi šibke drujce! Bolje je, da imaš manj družin, toda te močne.

Z naravnimi roji je navadno tako, da jih zaman pričakujemo, kadar bi jih radi imeli, ko pa si jih ne želimo, jih je kar preveč. Tej odvisnosti

od čebel se čebelar izogne z narejenimi roji, ki jih lahko dela, kadar se mu zdi to potrebno.

Mnogo je načinov narejanja rojev, vsi pa so bolj ali manj podobni naslednjim trem, ki jih bom na kratko opisal.

1. Vzemi močnim družinam po en sat z zalego in čebelami ter jih zloži na kozico! Nabrizgaj jih s sladko ali medeno vodo, nato pa jih prenesi v pripravljen panj! Prazen prostor dopolni s še kakim satom ali satnico! Ko odlete pašne čebele v svoje stare panje, dodaj temu »sestavljencu« sprášeno matico iz svoje najboljše družine!

2. Zloži na kozico vse sate iz močne družine, čebele pa potem ometi z matico vred v drug panj na prazne sate ali satnice! Ometene sate postavi spet nazaj v njihov dotedanji panj, kamor se bodo vrnile vse pašne čebele. Tem dodaj po 2—3 dneih novo, sprášeno matico! Roj, ki smo ga tako naredili, je »ometenec«.

3. Panj z družino, ki sedi na roj, premesti na drug prostor v čebelnjaku, na njegov prostor pa postavi panj z izdelanimi sati ali satnicami! Pašne čebele se vrnejo na svoj stari prostor, na katerega so navajene in vletene. Dodaj jim še sprášeno matico ali vcepi zrel matičnik in v novem panju se bodo združile v roj »preloženec«, ki prične takoj z delom kot vsak naraven roj.

Panje, ki nimajo pašnih čebel, moraš v vseh teh primerih napajati. Napajaj jih tako dolgo, dokler ne začno mladice izletavati! Seveda jih moraš tudi pitati, če ni paše.

Komur ni do rojev, bo družine prestavil. Čas prestavljanja je odvisen od pašnih razmer, vremena in razvoja družin.

Prestavljanje je v bistvu narejanje rojev v istem panju. Družino razdelimo v dva dela, ki ju loči samo matična rešetka, toda oba dela se počutita tudi po prestavitvi kot enotna družina. Navadno prestavljamo tri tedne pred glavno pašo. Ko je družina že dovolj močna in dobro zaseda vse sate, odstrani zimsko odejo iz medišča, matično rešetko pa pokrij s papirjem, da se plodišče ne bi preveč shladilo. Slamnica za okencem ostane še nadalje v panju. Tako na pol odkrito medišče se čez noč segreje in navzame duha plodišča. Zato se tudi ne bodo čutile prestavljené čebele preveč osamljene. Naslednjega dne, ko je že dovolj toplo, zloži vse sate iz plodišča na kozico! Le sat z matico postavi nazaj v plodišče! Na vsako stran mu daj po en sat pokrite zalege! Ostale zaležene sate zloži v medišče v istem zaporedju, kot so bili v plodišču, kar pa manjka, dopolni s praznimi izdelanimi sati tako v medišču kot v plodišču! Čez teden dni prestavljeni panj preglej in podri v medišču vse matičnike, če bi jih čebele nategnile nad mlado zalego. Ako ti uide matica pri kaki razpoki v medišče, jo ujemi in jo daj zopet v plodišče, obenem pa izpusti trote pri okencu na prosto! Žrelo v medišču naj bo zaprto!

Ako si zazimil družino v medišču, je prestavljanje še lažje. Navzdol prestavi le sat z matico in 2—3 sate pokrite zalege! Preostale sate pusti v medišču, kjer jih strni v eno gnezdo, vrzeli zgoraj in spodaj pa izpolni z izdelanimi satjem!

Če ne bi hotel predstavljati, boš prazno satje v medišču samo nastavil, kar se ob dobri paši tudi obnese. Vseeno pa večkrat preglej sate v plodišču, če ni kje kak matičnik. Čebele se kaj malo zmenijo za nastavljeno satje v medišču in kar na lepem izroje. Hitreje boš privabil čebele v medišče, če prestaviš iz plodišča tudi kak skrajni meden sat brez zalege in ga v plodišču nadomestiš s satnico.

Nastavljanje ne napravi v čebeljem gnezdu take zmešnjave kot prestavljanje, obnese pa se le ob dobri paši.

Rojilni nagon se vzbudi najprej v najmočnejših družinah, ki imajo bogate zaloge in so sploh na višku razvoja. Pobiraj močnim in rojivim družinam zaležene sate in jim dajaj v izdelavo satnice! Šibkejšim družinam pa dodajaj namesto satnic sate z odkrito zalego iz močnih družin, da jih pojačaš.

Ako je družina že v rojilnem razpoloženju in nismo mogli zabraniti rojenja, sprejmimo le prvce, naslednje roje pa preprečimo! Četri dan po odhodu prvca poreži vse matičnike! Pusti samo enega, vrh tega pa še premesti izrojenca drugam, roj pa postavi na izrojenčevo mesto! Ta bo dobil vse izrojenčeve pašne čebele, zato bo pa izrojenec precej oslabil in ne bo več rojil.

Ko ima družina že pokrite matičnike, je rojenje težko preprečiti. Toda poskusi takole: matično rešetko pokrij z deščicami, vse sate iz plodišča pa zloži na kozico! Ko najdeš matico, jo ujemi in premesti na sat s pokrito zalego, če že ni bila prej na takem. Vse ostale sate zloži v medišče v istem redu, kot so bili v plodišču. V sredino praznega plodišča postavi sat z matico, levo in desno od njega pa po en izdelan sat! Ostalo dopolni s satnicami! Tudi v medišče daj namesto odvzetega sata prazen sat ali satnico ter odpri žrelo! Pašne čebele se vrnejo v plodišče, medtem ko bodo v medišču ostale le mladice, ki si bodo spodredile novo matico. Ko se bo ta sprašila in bo začela zalegati, jo poišči in poglej, kakšna je. Če je brezhibna, staro matico v plodišču odstrani ali jo porabi za rezervo v prašilčku! Nato odkrij rešetko in družini se bosta sami združili. Ako pa je plemenjak že rojil, prestavi izrojenca v medišče z vsemi sati in čebelami, v plodišče pa vsadi roj na same satnice!

Ko je družina na višku razvoja in moči, je čas, da si spodrediš nekaj rezervnih matic. Za ta namen odberi močno družino z dobrimi lastnostmi in čistimi sivkami! Če je potrebno, pitaj tako družino dražilno in kaj kmalu bo imela dovolj matičnikov. Lahko pa jo tudi pustiš, da izroji. Ko se to zgodi, zloži vse sate na kozico, izrojencu pa vrni sat z lepim matičnikom! Po en sat z matičnikom dobi tudi vsak prašilček, razen tega pa še sat z medom in obnožino. Če ni satov z matičniki, zadoščajo sati z jajčeci ali z mlado, 1—2 dni staro zalego. Vse pašne čebele bodo odletele iz prašilčkov, zato jih pojačaj, ko so stare čebele na paši, z mladnicami z zaleženega sata kake močne družine! Prašilčke napajaj do izletavanja, po potrebi jim pokladaj, zlasti pa toplo odeni! Ko se mlade matice v njih spraše, bodisi doma ali na kaki plemenilni postaji in začno zalegati, imaš rezervne družinice dokončno v redu.

POROČILO ZA MAREC IN APRIL

Marec: Hladno vreme, ki je bilo značilno za zadnje dni mesca februarja, se je nadaljevalo skoraj vso prvo dekada mesca marca. Sneg je padal v začetku dekade in zadnje dni v dekadi skupaj z dežjem. Sicer so bili dnevi sončni in so prevladovali severni in vzhodni vetrovi. Bilo je zabeleženo tudi nekaj pojavov slane. V drugi dekadi je nastopila otoplitev, dnevi so bili sončni in brez padavin. Prevladovali so zahodni vetrovi. Tudi v tretji dekadi je bilo lepo vreme. Ob koncu tretje dekade je bilo nekaj deževnih dni.

V mescu marcu so skoraj vsi opazovalci pregledali družine. Poročajo, da so čebele kar dobro prezimile. Le tu in tam je prišla družina ob matico. Mrtvic je bilo tako malo, da jih še za veterinarsko preiskavo ni bilo povsod dovolj. Tam pa, kjer so poslali vzorce mrtvic Veterinarskemu znanstvenemu zavodu v preiskavo, so dobili povsod negativne izvide. Le pri opazovalcu v Bučkovcih je bilo v enem panju ugotovljeno precej trosov noseme.

Vreme mesca marca je bilo za razvoj čebeljih družin zelo ugodno. V začetku so obiskovale prve pomladanske cvetlice, lesko in jelšo, ki so dale obilo obnožine. V drugi dekadi so zacvetele marelice in dren, v tretji pa črni trn in deloma oljna repica, slive in breskve. Opazovalci poročajo, da se družine kar dobro razvijajo in da so prehitale lanski razvoj za najmanj 14 dni. Zalege je povprečno na 3—4 satih. Le s hrano so bolj revne, zato so nekateri čebelarji krmili (Pušče—Bistra, Novo mesto).

April: V mescu aprilu je bilo zelo nestanovitno vreme. Prva dekada je bila hladna, malo sončna in deževna. Prevladovali so severni vetrovi. Ob razjasnitvah je nastopila slana. Druga dekada je bila hladnejša od prve in je imela nadpovprečno količino padavin. Sredi druge dekade je v višjih legah padlo tudi nekaj snega. V začetku tretje dekade je bilo še nekaj padavin, nato pa se je vreme zboljšalo in otoplilo.

Kljub slabemu vremenu so čebele kar dobro preživele mesec april. Večina opazovalcev poroča, da slabo vreme ni vplivalo na razvoj čebeljih družin; matice so še naprej zalegale. Le opazovalca iz Logatca in Pušče—Bistre poročata, da so matice prenehale z zaleganjem, tako da so bile nekatere družine konec marca bolj razvite kot pa konec aprila. Tam, kjer vreme ni vplivalo na razvoj družine, so bile konec mesca vse sposobne za nastavljanje in večji del tudi za prestavljanje.

V kolikor je čebelar vreme dopuščalo, so v prvi dekadi mesca aprila brale še nadalje na slivah in oljni repci, zacvetele pa so že prve češnje, regrat in konec dekade tudi jablane. V drugi dekadi se je cvetenje češenj nadaljevalo. Kot poroča opazovalec iz Bilj pri Renčah, je češnja tam dobro medila, samo vreme je bilo zelo neugodno. Oljna repica je konec druge dekade povsod odevetela. Opazovalca iz Bilj pri Renčah in Bučkovcev poročata, da je veter v drugi dekadi uničil mnogo pašnih čebel. V treji dekadi pa so brale še na ostalem sadnem drevju. Opazovalec iz Prosenjakovcev poroča o prvem roju dne 26. aprila.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	marec —20	—	—10	—30	+8,8	24	4	—	205
	april —30	—50	+20	—60	+9,2	20	11	—	168
Dražgoše—Škofja Loka	—70	—	+30	—40	—4,1	18	6	8	131
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zerovnica—Postojna . .	—30	—120	—50	—200	—	20	3	1	177
	—35	—75	+165	+55	—	21	10	—	167
Krka—Stična	—45	—60	—70	—175	—	29	1	—	157
	—65	—60	+115	—10	—	23	9	—	127
Novo mesto	—70	—30	—150	—250	—9,0	28	1	—	215
	+10	—70	+45	—15	+9,9	21	9	1	135
Sv. Lovrenc na Pohorju	—45	—40	—35	—120	+6,8	21	3	2	168
	—20	—40	—35	—95	+9,4	24	10	2	135
Sv. Lovrenc na Drav. p.	—65	—20	—80	—165	+7,1	27	2	1	210
	+50	—	+90	—140	+9,2	26	10	—	166
Dobova—Krško	—30	—25	+15	—40	+7,5	22	1	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rogatec	—10	—20	—120	—150	+7,1	26	1	2	212
	+110	—30	+110	+190	+11,0	23	10	1	128
Ribnica na Pohorju . . .	—40	—30	—10	—80	—	21	2	3	180
	—50	—50	—40	—140	—	21	11	4	136
Cezanjevci—Ljutomer	—30	—	—50	—80	+7,4	22	2	1	84
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pristava—Ljutomer . . .	—20	—	—20	—40	—	25	1	—	212
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bučkovci—Ljutomer . . .	—65	—115	—50	—230	+6,4	28	2	2	206
	+140	+10	+40	+190	+9,3	25	8	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota	—100	+30	—100	—170	+7,7	25	2	1	171
	+100	—10	—70	+20	+9,8	23	10	—	143
Lendava	—90	—110	+50	—150	—	24	4	—	188
	+50	—	+100	+150	—	22	15	—	144
Selnica ob Dravi	—40	+30	—30	—40	+6,3	21	4	1	188
	—30	—70	+100	—	+8,9	21	13	1	170
Dragatuš—Črnomelj . . .	—60	—85	+5	—140	—	12	1	—	—
	+65	—75	+40	+30	—	15	8	—	—
Logatec	—40	—40	—30	—110	—4,0	29	1	—	177
	—25	—10	—5	—40	+6,7	22	9	—	181
Bilje—Renče	—45	—70	—15	—130	+8,3	27	1	—	191
	+210	+160	—225	+155	+11,8	29	5	—	220
Pušča—Bistra	—	—95	—90	—185	+8,2	25	4	2	210
	—40	—50	+160	+70	+11,7	20	13	—	160
Ljubljana	—	—	—	—	+7,4	—	8	1	162
	—	—	—	—	+9,8	—	12	—	158
Povprečki	—	—	—	—126,2	+7,1	23,7	2,6	2,1	181,3
	—	—	—	+40,0	+9,7	22,3	10,2	1,1	155,9

ALOJZIJ DE REGGI

15. novembra 1956. leta je umrl v 84. letu starosti Alojzij De Reggi, čebelar in železniški uradnik v pokoju. Včasih je bil eden najaktivnejših čebelarjev med železničarji. Ze zelo mlad je pričel čebelariti pri svojem očetu, čebelarju v Ziljski dolini na Koroškem. Tako si je zgodaj pridobil potrebne čebelarskega znanja in prakse.

Ko je kasneje služboval kot postajni načelnik v Kranjski gori, v Rocolu pri Trstu, na Grahovem ob Bači, v Dutovljah in v Bačah na Koroškem, je imel s seboj tudi čebele. Med prvo svetovno vojno je bil premeščen v Ljubljano, kjer je živel vsa leta do svoje smrti.

Ko je bil 1933. leta upokojen, je prejel svoje čebele na Koroško v Ziljsko dolino, kjer si je oskrbel premeščen čebelnjak. Postavil ga je ob vznožju Karavank pod Črniklavo skalo. Tjakaj je potem večkrat zahajal.

Kljub starosti se je živo zanimal za napredek v čebelarstvu. Mnogo je bral in rad obiskoval predavanja. Naj v miru počival!

F. M.

DRAGOTIN BRATINA

Dne 18. februarja 1957 je umrl v 79. letu starosti nadučitelj v pokoju in dolgoletni čebelar Drago Bratina iz Vel. Zabelj na Vipavskem.

Z njim smo zgubili najstarejšega čebelarja na Vipavskem. Čebelariti je začel, še kot mlad

učitelj s kranjski in postal kasneje pionir čebelarjenja v panjih s premičnim satjem. Prvi je začel iz vipavskih krajev prevažati čebele na hojevo pašo v Hrušico. Od leta 1908 do razsula Avstro-Ogerske je izvažal roje na Češko in Poljsko. Ob italijanski okupaciji je bil pregnan v notranjost Italije, toda tudi tam se ni ločil od svojih ljubljensk.

Dolga leta je bil odbornik Čebelarske zadruge za Goriško. Po priključitvi je bil vseskozi član Čebel. zadruge in ZČD za Slovenijo. Bil je več let predsednik čebelarskega društva v Ajdovščini.

Pokojnik je bil skromen, delaven in zaveden Slovenec. Goreča želja, da bi še poučeval mladino v materinskem jeziku, se mu je spolnila, ko je po osvoboditvi kljub starosti in po 45 letih službovanja, še dve leti prostovoljno poučeval v osvobojeni domovini. —

S težkim srcem nas je pokojni Karlo zapustil, s še težjim smo se mi poslovili od njega. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

Naj mu bo lahka tako ljubljena domača zemlja!

JAKOB VERBOTEN

Lepega poletnega dne 25. junija 1955., se je nenadoma razširila vest, da nas je po mučni bolezni v 60. letu starosti zapustil dolgoletni član, čebelar Jakob Verboten. Bil je izobražen in daleč naokrog poznan kmet, sadjar in čebelar. —

Čebelariti je začel kot mlad fant in se kmalu povzpел do 20 panjev. Pozneje, ko je prevzel posestvo, mu ni dalo miru, da ne bi razširil svojega čebelarstva na 48 panjev.

Leta 1920 je z drugimi čebelarji iz okolice ustanovil čebelarsko družino. V njej je deloval kot predsednik vseskozi do leta 1952. Srečen in zadovoljen je bil, kadar se je družina zbrala na njegovem domu ob čebelnjaku. Za vsakega je imel dobro besedo in nasmejan obraz. Kadar ni bilo paše, je vedno vedel povedati, da so muhe včasih muhaste. Leta 1952. so ga še nadalje hoteli izvoliti za predsednika družine, toda, kakor da bi vedel, da se njegovo življenje nagiblje k zatonu, je izvolitev odklonil. Družini pa je ostal zvest do groba. Bil je stalni naročnik Slovenskega čebelarja.

Nadvse priljubljenega in zvestega člana bodo njegovi tovariši ohranili v lepem spominu. Naj mu bo lahka domača zemlja!

Nagon in razum. Slavni pisatelj M. Maeterlinck piše v svoji znameniti knjigi »Življenje termitov«, ki je v prevodu izšla v založbi Slovenskega knjižnega zavoda v Ljubljani, da J. H. Fabre ne priznava žuželkam inteligence. S svojimi poizkusi, ki se zde neovrgljivi, je dokazal, da se celo najiznajdljivejša in najpodjetnejša žuželka, ki smo jo postavili pred nove naloge, mehanično vede in so njena dejanja v spremenjenih okoliščinah povsem neumestna in neumna. »Instinkt«, sklepa J. H. Fabre, »ve vse samo na nespremenljivih potih, ki so mu začrtane; vse kar je izven teh poti, mu je neznano.«

Maeterlinck nadalje pravi, »da imata obe sposobnosti — nagon in inteligenca — po vsej verjetnosti isti izvor in sta iste narave. Edina razlika je v tem, da se eno izmed njih lahko včasih zaustavi, se zave same sebe, preide v zavestno stanje in sprevidi, kje je, medtem ko gre drugo premočrtno in slepo dalje po svoji naravni poti.«

»Vprašanja okoli problema nagona in inteligence so močno nejasna in tudi najstrožja opazovanja si večkrat nasprotujejo. Vidimo na primer, da se čebele prav čudovito sproščajo svojih stoletnih navad. Tako so n. pr. brž razumele korist, ki jim jo nudi mehanično izdelano voščeno satje (satnice), kakor ga človek devlje v panje. Satovje, v katerem so celice samo na hitro roko skicirane, moti prav do temeljev njihovo delovno metodo, a jim omogoči, da v nekaj dneh zgradijo to, za kar bi v normalnih okoliščinah potrebovale več tednov mučnega dela in razsipne potrate z medom. Pripominjam tudi, da so čebele, če so jih prinesli v Avstralijo ali Kalifornijo, že drugo ali tretje leto opazile, da je v teh deželah večno poletje, da tu nikdar ne zmanjka cvetja, zato poslej žive iz dneva v dan in se zadovoljujejo s tem, da zbirajo samo toliko medu in obnožine, kolikor je potrebujejo za vsakdanjo hrano. Ko pa jih njihove nove in razsodne izkušnje dvignejo nad dedne navade in nagibe, nič več ne pripravljajo zimskih zalog. Prav tako na Barbadoskem otočju, kjer so velike rafinerije in imajo čebele vse leto obilno bero sladkorja, docela prenehajo obiskovati cvetlice.«

Maeterlinckovi genialni deli »Življenje čebel« in »Življenje mravelj« pozna ves izobražen svet. »Življenje čebel« je svoječasno na mojo pobudo poslovenil prof. Wester. Prevod je bil namenjen za »Slovenskega čebelarja«, toda takratni društveni predsednik A. K. ni dopustil njegove objave. Kasneje ga je izdala Kmetijska matica.

A. B.

Kdo odloča o roju: čebele ali matica?
Splošno je razširjeno med čebelarji mnenje, da matica odloča v rojenju v panju. Toda to ne drži. Se oče nerad izroči sinu posestvo pred svojo smrtjo, čeprav ve, da bo ostal še nadalje v isti hiši. Tudi matica bi rajši ostala v založeni hiši, kot pa se preselila v nov prazen dom. Zakon narave pa je tak, da se mora staro umakniti mlademu. Ako bi se čebele ne ravnale po tem zakonu, bi danes že izumrle.

Ko je družina na višku razvoja, je v panju medu toliko, da matica nima več prostora za zaleganje. Ker zaradi tega število brezposelnih dojlj narašča, se čebele odločijo za rojenje. Naredi matičnike in matica jih zaleže. Matica pa ve, da je s tem njenega gospodarstva v panju konec. Zato bi matičnike rada uničila, toda čebele jih ljubosumno čuvajo, da ne more do njih. Če paša traja, se ob lepem vremenu seli matica iz stare domačije v novo. Z njo gredo večinoma mlajše čebele, ki bodo v novem domu našle polno zaposlitev. Ako pa nastopi slabo vreme, čebele staro matico umore in roje šele potem, ko je že mlada matica izležena. Kako nerada tudi ta zapusti panj, ve vsak čebelar, ako je kdaj prisluškoval, kaj se takrat dogaja v panju.

Virmašan

Zopet zanimiv dogodek. Lani je proti moji volji rojila neka družina, pa sem moral roj vsaditi v izposojeni panj. Ker nisem imel slamnice, sem kupil novo in vzel široko za desetsatarje, kajti trgovina ni imela drugih.

Na jesen sem prestavil vse družine v medišče, ker jih že več let tam prezimujem. Kakor vedno, sem tudi tokrat matične rešetke pokril in jih odmaknil od sprednje stene za kak poldrug centimeter.

4. novembra sem panje dokončno zazimil in dodal slamnice. Povsod je šlo gladko, samo pri roju ne. Slavnica je bila preširoka in tudi predolga. Z veliko muko sem jo stisnil in stlačil v panj.

15. decembra so vse čebele letale, le pri nesrečni številki 13 z omenjenim rojem, se ni pokazala pri žrelu nobena čebela. Kaj naj to pomeni? Saj sem vendar vse družine enako skrbno napital in zazimil. Šel sem v čebelnjak, odprl panj, odstranil slamnico in papir iz okenc. Začuden sem namesto mrtvic, ki sem jih domneval, našel zadaj vse črno živahnih čebel. Takoj se mi je posvetilo v glavi: Kaj pa, če so čebele zaprte? Okenca v medišču nisem smel odstraniti, saj bi čebele izletele, a se ne bi vrnile, ker se še nisoogle uleteti, zato sem odprl plodišče, odvezel nekaj satov in ugotovil, da je rešetka res popolnoma zaprla medišče. Ko sem namreč s silo tlačil slamnico v panj, sem nevede potisnil rešetko do sprednje stene. Tako so bile čebele 41 dni zaprte.

Zanimivo je, da so se vse čebele pomaknile proti okencu. Odmaknil sem zopet rešetko in v režo vtaknil zagozdo, da bi se nesreča ne ponovila.

Tudi to je zanimivo, da čebele niso bile v zimski gruči, vsaj ta dan ne, ampak so obsedale vseh 9 satov. Seveda, toplo jim je bilo. Panj sem zopet zapazil in ga natančneje pregledal šele 14. februarja, ko so se čebele že uletele, saj so se letos pozimi večkrat prašile. Vlage v panju ni bilo, le slavnica je bila nekoliko mokra. Radoveden sem, kako bi bilo, če bi v okencih bile šipe namesto mrež.

S. R.

Dež, sneg in mraz v letošnjem aprilu. Star pregovor pravi: Pust na soncu, Velika noč na peči. Ta pregovor se je tudi letos uresničil. Zaradi zgodnje pomladi je že v zadnji tretjini marca začelo cveteti sadno drevje. V prvi polovici aprila je tako rekoč cvetel vsak grm, a naše čebele bi kljub temu lahko od lakote pomrle, ker smo imeli v tem času večinoma deževne, hladne in oblačne dni z burjo in snegom. Le tu in tam je bil kakšen dan, da so se čebele vsule na pašo.

Letos so bile čebelje družine zgodaj razvite. Ko smo pregledovali panje, smo ugotovili, da imajo še stranska sata polna medu; tudi okrog zaleženih satov ga je bilo nekaj videti. Zaradi tega so nekateri mislili, da so lahko brez skrbi,

čeprav bi bilo več dni neugodno vreme. Če pa si po nekaj brezpašnih dneh zopet pogledal v panje, si videl, da od tistega medu ni ostalo niti kaplje več. Posebno v panjih z mladimi maticami je med kar vidno kopnel. Kdor takim družinam ni priskočil pravočasno na pomoč z medom ali s sladkorjem, so mu sredi najlepše pomladi pomrle ali tako oslabele, da letos ne bo imel nobene koristi od njih.

Če smo že toliko denarja in truda vložili, da smo čebele srečno prezimili, moramo tem bolj skrbeti zanje spomladi, da nam zaradi neugodnega vremena ne padejo od lakote.

Franjo Vrčko

Čebele in njihovi proizvodi so imele nekad dokaj višjo ceno in vrednost kot dandanašnji. V 16. stoletju ste na primer za 2 čebelji družini dobili kravo, in to ne ravno slabo. Panj čebel je namreč leta 1538 veljal 3 goldinarje, medtem ko krava 5 goldinarjev. Čebelam pa je pričela cena naglo padati in leta 1543 je panj čebel veljal le še 2 goldinarja, a leta 1552 samo 1 goldinar; po letu 1555 je cena padla celo izpod goldinarja. — Mera (Mass) medu je leta 1587 veljala 42 beličev (pfenigov) in v 17. stoletju le še 20—24 beličev.

Deel

Zdravilna moč v panju. Moskovska akademija je pred nekaj leti vprašala stoletnike, kako živijo. Med temi starci je našla mnogo čebelarjev. Do podobnih ugotovitev so prišli prav tako pri drugih narodih. Tudi Slovenski čebelar je pred nekaj leti pisal o tem in ugotovil med muharji mnogo starih korenin. Ni torej čudno, če se čedalje bolj utrjuje domneva, da tiči v panju neka neznana zdravilna moč. Sedaj dela znani belgijski zdravnik dr. H. Wallon, ki je zaslovel kot odličen poznavalec čebeljega življenja, v tem pogledu zanimive poskuse. Kondenzira izparine iz panjev ter zdravi z njimi za rakom obolele bolnike in zdi se, da ne brez uspeha.

S. R.

Na Gorenjskem je fletno, kjer trta zori...

Janez, si bral da so v neki kmetijski nadaljevalni šoli na Gorenjskem dali v učni program kot predmet vinogradništvo, čebelarstva pa ne! —

No, Francelj, saj to je pa kar pametno! Čebelarstva je že tako dosti na Gorenjskem, vinogradov pa še nič!...

DOPISI

ČEBELARSKO DRUŠTVO SREDIŠČE OB DRAVI

je imelo redni letni občni zbor 27. januarja 1957.

Predsednik Šnajder Jože je v svojem poročilu ugotovil, da je društvo dobro delalo, dokler je bilo članstvo enotno. Po organizacijski razcepitvi pa vse to delo nekam šepa. Vendar je društvo v tej krizi vzdržalo.

Spomladi so člani posadili nekaj akacije in drugih medovitih drevesc. Toda vse to je za naše čebele premalo. Dokler nam ne bo uspelo izboljšati medenje ajde ali pa najti nadomestilo zanjo, bomo leto za letom kupovali sladkor. Uspeli bomo seveda le s takimi medovitimi rastlinami, ki bodo koristile ne samo čebelarju, temveč tudi kmetu. Čas, ko bo naš kmet cenil čebele kot svoje pomočnice in samo zaradi njih sadil medovite rastline, je še daleč.

Društvo je lani priredilo predavanje o vzreji matic. Na pobudo izvedenca za čebelje bolezni Rudolfa Tkaleca je pričelo pregledovati čebelnjake, da bi ugotovilo zdravstveno stanje čebel. Akcija pa je iz raznih vzrokov obtičala na pol poti.

O kritiki nekaterih članov glede preiskrbe s čebelarskimi potrebščinami, posebno še o dobavi sladkorja je menil, da bi vse to lahko izostalo, če bi člani pravočasno sporočili svoje želje tajniku.

Končno se je še dotaknil članka, ki je izšel v »Naši vasi« pod naslovom »Slovensko čebelarstvo v krizi?« Čudno se mu je zdelo priporočilo, da naj bi v času, ko gre ves razvoj naprej, šli mali čebelarji za pol stoletja nazaj.

Za tajnikom in blagajnikom je podal izčrpno poročilo izvedenec za čebelje bolezni Rudolf Tkalec. Jeseni leta 1955 je nameraval pregledati vse čebelnjake na področju društva ter v sosednji ormoški okolici. V ta namen je sklical sestanek izvedencev, na katerem so si porazdelili okoliš. Vsak izvedenec je prevzel pregled 3—5 čebelnjakov.

Prvi pregled naj bi bil jeseni kakega toplega dne po končanem zazimljenju čebel. Vsak izvedenec bi se moral

osebno prepričati, koliko družin v čebelnjaku leti. Čebelje družine bi delili v tri skupine. Močne bi vpisali kot plemenjake, slabiče kot pomožne družine, v tretjo skupino bi pa dali rezervne matice, v kolikor so jih čebelarji zazimili. Spomladi bi znova obiskali čebelarje in si ogledali, koliko družin je preživelo zimo. Sedaj bi se šele začelo glavno delo. Raziskali bi vzroke pogina in prevelike umrljivosti čebeljih družin. Ko bi postalo topleje, bi opravil še tretji pregled zaradi kuge čebelje zalege. Vsi sumljivi primeri bi prišli pod strogo nadzorstvo.

Glede na zapiske o teh pregledih bi potem izdajali potrdila o zdravju čebel za prevoz v pašo, ne da bi jih bilo treba še enkrat pregledati. Po končanih pregledih bi poslali skupno poročilo — brez imen posameznih čebelarjev — Veterinarskemu znanstvenemu zavodu v Ljubljano. Poročila bi lahko poslali tudi raznim čebelarskim forumom, ki bi to želeli. Čebelarske organizacije bi lahko uporabile poročila pri izdelavi statistike, pa tudi čebelarjem samim bi bili ti pregledi koristni, saj bi se ne mogla vtihotapiti v njihove panje nobena bolezen, ne da bi jo takoj izsledili.

Nekateri izvedenci so šli z vnemo na delo, drugi pa so jeseni obiskali čebelarje in jih spraševali, koliko družin so zazimili, ne da bi se o tem prepričali na lastne oči. Bili so tudi taki, ki sploh niso šli nikamor. Našli so se celo čebelarji, ki niso pustili pregledati čebelnjake. V takem vzdušju so izvedenci opustili delo. Svojo nalogo so opravili le trije izvedenci v ormoški okolici, in sicer Breznik Milan v Hardeku, Markovič Franc v Pušincih ter Hrčič Ivan v Mihovcih. Ugotovili so, da je od 381 plemenjakov čez zimo umrlo 106, od 31 pomožnih družin 14 in od 34 rezervnih družinic 13. Skupna izguba znaša torej 34,3 % zazimljenih čebeljih družin. Kakega suma bolezni niso zasledili. Vzrok velike umrljivosti čebel je bilo samo pozno in pičlo krmljenje. Tega pa niso bili toliko krivi čebelarji, kolikor dobavitelj sladkorja, ki jim ga dolgo ni hotel dati, ker mu niso prodali medu. Tako škodo ne bi bilo težko preprečiti, če bi bilo več razumevanja za skupno delo.

Poročilo nadzornega odbora je podal tovariš R. Tkalec, ki je grajal društvo, da ni v preteklem letu organiziralo prodaje medu in nakupa sladkorja. Omenil je še nekaj drugih manjših pomanjkljivosti v delu odbora.

V razpravi o poročilu sta tajnik in predsednik pojasnila okoliščine in tudi vzroke, zaradi katerih društveno delo ni bilo bolj razgibano.

Po končani diskusiji je pozdravil občni zbor zastopnik upravnega odbora ZCD v Ljubljani, tov. Žitnik. Navzočim čebelarjem je predložil predvsem dve pomembni dejanji upravnega odbora ZCD v preteklem letu, to je, izdajo knjige »Sodobno čebelarstvo« in dogovor z GZZ o izdajanju skupnega čebelarskega glasila. Dalje je omenil načrt osnutka čebelarskega zakona, spregovoril nekaj besed o zatiranju čebeljih boleznih, v prostem razgovoru pa pojasnil še nekatere druge probleme.

Po sprejeti razrešnici dosedanjemu odboru je bil izvoljen tale odbor: predsednik Jože Snajder, podpredsednik Blaž Tkalec, tajnik in blagajnik Rudolf Mlinarič, gospodar Lovrenc Žnidarič, odborniki Avgust Dovečar, Vinko Medik in Ivan Lovrenc, predsednik nadzornega odbora Rudolf Tkalec, odbornika nadzornega odbora Herman Pajek in Radko Aleksič.

Novi odbor je sklenil, da bo v tekočem letu priredil enodnevno predavanje o splošnih spomladanskih opravilih pri čebelah, v poletju pa bo organiziral večje predavanje in zabavno prireditve. Za izboljšanje čebelje paše bodo člani sadili akacijo in sejali dvoletno medeno deteljo.

IZ RADEČ

Čebelarsko društvo Radeče je na svojem sestanku dne 17. marca 1957. razpravljalo o dopisu z blestečim naslovom »Panj, ki da 100 % več kot dosedanj«. Objavil ga je naš list v 11.—12. številu, priobčil pa Andrej Marinc iz Radeč.

Predsedniku društva se je zdelo potrebno, da se posvetuje glede tega dopisa z izkušenimi čebelarji našega kraja in v imenu društva objavi v Slovenskem čebelarju njih mišljenje.

Društvo je ugotovilo, da so se pričeli razni čebelarji, spodbujeni po navedenem dopisu, zanimati za ta srečni panj, ki

dá celo ob slabih letinah tako bajne donose. Na sestanek smo povabili tudi tov. Marinka, a se je ta dan že navsezgodaj nekam odpravil in ga sploh ni bilo na spregled.

Soglasno mnenje vseh navzočih je bilo, da je postopek tov. Mavrinca nepravilen. Trdi nekaj, za kar nima nikakih dokazov. Lepo bi bilo od njega, če bi o tem, kar sedaj propagira, poročal na društvenem sestanku. Zadevo bi temeljito proučili in bi ga v primeru, če bi se res pokazal kak uspeh v njegovih panjih, pri njegovih prizadevanjih tudi podprli.

Obsojamo njegove trditve, ker vemo, da nimajo nikake stvarne podlage. Ravno tako obsojamo njegove ustmene izpade proti Žnidaršiču in Bukovcu, ki sta ogromno doprinesla za napredek našega čebelarstva s tem, da sta uvedla v naše čebelnjake neprekosljivi AZ-panj.

Obljubljam, da bomo zadevo temeljito preiskali in dokazali, da je propaganda, ki jo navedeni vodi, brez vsake podlage.

Odbor

PRITOŽBA KOZJANSKIH ČEBELARJEV

Čebelarski odbori pri Okrajnih združenjih zvezah in čebelarski odseki pri Kmetijskih zadrugah so zgovoren dokaz, kolikšno važnost pripisujejo pri nas čebelarstvu, tej pomembni panogi kmetijske stroke.

Čebelarska družina v Kozjem uživa pri svoji Kmetijski zadrugi vso podporo. Sadjarski in čebelarski odsek delata z roko v roki, ker se pač zavedata, da bi bilo brez čebel dosti manj sadja. Ni pa našla družina podpore na občini. Leta 1946 je dobila družina od bivšega okrajnega ljudskega odbora Šmarje pri Jelšah 24 arov zemljišča, ki ga je obdelovala vse do letos in kjer je gojila dvoletno medeno deteljo. Letos se je pa šef za finance skliceval na člen 17. Zakona o kmetijskem zemljiškem skladu splošnega ljudskega premoženja in zahteval novo prošnjo, kolkovano z 325 din, kar je družina tudi storila. Toda prejela je rešitev, da mora plačati 25 % davka od čistega katastrskega dohodka in dodatno zakupnino v višini občinske doklade kar za tri leta nazaj. Družina nima denarja, ker vsega sproti porabi za pospeševanje

čebelarstva. Ponovna prošnja, da bi ji prizanesli s tolikšnimi prispevki, ni zaleгла.

Prve dni maja so čebelarji zagrenjeni gledali, kako so preorali njivo, poraslo z bujno deteljo. Vsi so računali, da bo smela lani vsejana detelja vsaj letos še ostati in da bo tri mesece dajala čebelam obilno pašo. No, pa tudi semena bi bilo precej. Krutost bi laže razumeli, če bi občina z odpovedjo zemljišča finančno kaj pridobila. Toda novi najemnik, neki občinski uslužbenec, je predsedniku dru-

družine sam izjavil, da ni plačal niti kolkovine niti davščine. Če bi bila občina količkaj uvidevna, bi lahko pustila njivo družini vsaj še letos in jo tako obvarovala nastale škode. V naši zakonodaji ni člena, ki bi nasprotoval kmetijskim družbenim organizacijam pri njihovih prizadevanjih za dvig proizvodnje, v tem primeru za povečanje proizvodnje medu, še prav posebno pa sadja.

Čebelarstva družina Kozje

Statistični prikaz čebelarstev in čebelarstva organizacije v mursko-soboškem okraju (popis v letu 1956)

Zap. št.	Čebelarstvo društvo in čebelarske družine	Naseljenih panjev			Čebelarjev			Članov					Izvedencev za čebelje bol.	Izgube čeb. dr. v zim. 1955/56	Prevaž. na čebelje paše
		A Ž	kra- njč.	drug.	kmečkih	nekmeč.	skupaj	čebelar. društev	kmetijskih zadruge	obeh org. (dvojno članstvo)	neorga- niziranih				
I.	Beltinci	551	—	738	112	13	125	27	13	30	55	2	558	2	
	V ‰ (zaokr.)	43 ‰	—	57 ‰	89 ‰	11 ‰		22 ‰	10 ‰	24 ‰	44 ‰	16 ‰	50 ‰	1.6 ‰	
II.	Lendava														
1	Bistrica . . .	65	19	59	15	9	24	3	4	13	4	2	90	—	
2	Dobrovnik .	136	2	76	35	3	38	12	8	7	11	1	86	1	
3	Dolga vas . .	59	—	77	10	10	20	13	—	—	5	1	43	5	
4	Dolina	94	5	159	26	11	37	17	1	7	12	2	108	—	
5	Lendava . . .	309	4	222	32	32	64	28	—	22	14	5	97	37	
6	Polana	66	—	150	31	1	32	15	3	4	10	4	112	4	
7	Radmožanci	1	—	202	25	—	25	14	—	—	11	1	89	1	
8	Turnišče . . .	99	3	103	23	5	28	3	9	6	10	1	154	3	
	Skupaj	829	33	1048	197	71	268	107	23	59	77	17	779	51	
	V ‰ (zaokr.)	43 ‰	2 ‰	55 ‰	73.5 ‰	26.5 ‰		40 ‰	9 ‰	22 ‰	29 ‰	6 ‰	29 ‰	19 ‰	
III.	Križevci pri Ljutomeru														
1	Logarovci . .	81	—	39	11	10	21	5	—	10	6	—	71	6	
2	Hrastje-Mota	151	—	70	18	6	24	4	5	15	—	—	30	—	
3	Križevci . . .	161	—	118	17	15	32	14	5	12	1	3	51	8	
4	Veržej	263	—	98	19	10	29	9	—	20	—	2	33	8	
5	Vučja vas . .	124	—	170	10	9	19	6	5	4	4	2	26	9	
	Skupaj	780	—	495	75	50	125	38	15	61	11	7	211	31	
	V ‰ [zaokr.]	61 ‰	—	39 ‰	60 ‰	40 ‰		31 ‰	12 ‰	48 ‰	9 ‰	5 ‰	14 ‰	25 ‰	

Zap. št.	Čebelarstvo in čebelarске družine	Naseljenih panjev			Čebelarjev			Članov					Izvedencev za čebelarje bol.	Izgube čeb. dr. v zimi 1966-67	Prevaž. na čebelarje paše
					kmečkih	nekmeč.	skupaj	čebelar. društev	kmetijskih zadrag	obeh org. (dvojno članstvo)	neorga- niziranih				
		A Ž	kra- njič	drug.											
IV.	Ljutomer	680	7	383	103	45	148	38	12	16	82	11	408	16	
	V % (zaokr.)	63,5 %	0,5 %	36 %	69,5 %	30,5 %		26 %	8 %	11 %	55 %	7,5 %	27 %	11 %	
V.	Murska Sobota														
1	Bakovci . . .	113	—	146	23	3	26	9	9	4	4	2	113	4	
2	Bogojina . . .	334	—	—	32	3	35	4	7	6	18	—	147	3	
3	Grad	100	—	23	10	2	12	—	—	12	—	1	13	1	
4	Hodoš- Krpilivnik .	56	—	66	19	3	22	2	3	15	2	1	76	3	
5	Križevci v Prekmurju	145	—	130	64	3	67	4	35	12	16	2	143	3	
6	Kupšinci . . .	86	—	85	16	3	19	1	8	9	1	—	95	2	
7	Mačkovci . .	35	—	36	8	4	12	—	10	2	—	—	64	—	
8	Martjanci . .	58	—	202	37	1	38	1	10	14	13	2	166	—	
9	Murska Sobota . . .	568	—	24	6	33	39	19	2	11	7	6	92	21	
10	Rogaševci . .	122	—	254	87	5	92	4	59	14	15	3	304	2	
11	Predanovci .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	Puconci . . .	83	—	239	62	11	73	1	41	10	21	1	439	—	
13	Selo-Fokovci	30	—	137	37	2	39	2	24	8	5	2	291	1	
14	Šalovci	192	—	84	58	15	73	3	34	18	18	2	218	6	
15	Strukovci . .	35	—	157	36	3	39	1	21	11	6	1	195	—	
16	Tišina	186	—	274	53	5	58	—	—	32	26	3	290	8	
	Skupaj	2143	—	1851	548	96	644	51	263	178	152	26	2646	54	
	V % (zaokr.)	54 %	—	46 %	85 %	15 %		8 %	41 %	28 %	23 %	4 %	39 %	8 %	
VI.	Gornja Radgona	355	—	255	47	30	77	25	9	16	27	10	175	—	
	V % (zaokr.)	58 %	—	42 %	61 %	39 %		32 %	12 %	21 %	35 %	12 %	22 %	—	
VII	Videm ob Ščavnici	312	—	94	88	—	88	7	15	38	28	6	554	—	
	V % (zaokr.)	77 %	—	23 %	100 %	—		8 %	17 %	43 %	32 %	6,8 %	57 %	—	
	Vsega v okr. M. Sobota	5630	40	4864	1170	305	1475	293	352	398	432	79	5331	154	
	V % [zaokr.]	54 %	—	46 %	79 %	21 %		20 %	24 %	27 %	29 %	5 %	33 %	10 %	

KAJ POREČEJO K TEMU

Pred okrožnim sodiščem v Ljubljani je pod K 364/56 tekel kazenski postopek po zasebni tožbi inž. Jožeta Riharja zoper obdolženca Vladislava Rojca, odgovornega urednika Slovenskega čebelarja v Ljubljani. Obdolženi Vlado Rojec je bil spoznan za krivega kaznivega dejanja obrekovanja s tiskom iz drugega odstavka 169. čl. KZ., storjenega s tem, da je kot odgovorni urednik in pisec dopustil objavo in objavil v 11.—12. številki lista Slovenski čebelar, letnika 1955 na predzadnji strani ovitka članek pod naslovom »Kaj porečejo k temu«, s čimer je o zasebnem tožilcu po časopisu razširil nekaj neresničnega, kar utegne škodovati njegovi časti in dobremu imenu. Obsojen je bil po citiranem določilu na 5000 din denarne kazni pogojno za dobo enega leta in na objavo sodbe v izveščku v prvi sledeči številki Slovenskega čebelarja.

Obdolženec se je sicer branil in skliceval na opravičljivo zmoto, kakor jo ima v mislih 3. odst. čl. 169 KZ., in na nekaznivost znanstvene ali drugačne družbene kritike po čl. 173 KZ. Sodišče pa njegovih argumentov ni upoštevalo in utemljilo obsodbo takole:

Iz podatkov v spisu in iz polemike med zasebnim tožilcem in obtožencem v 5. številki Slovenskega čebelarja, letnika 1953 izhaja, da sta že dolgo v sporu glede uspešnosti zatiranja hude gnilobe čebelje zalege (*Bacillus larvae*) s sulfanilamidnimi preparati, zlasti z natrijevim sulfatiazolom, raztopljenim v vodi. Kakor je videti iz Slovenskega čebelarja, je bila ta polemika obojestransko zelo ostra.

Če si inkriminirani članek na predzadnji strani ovitka 11.—12. številke Slovenskega čebelarja letnika 1955 smiselno pretolmačimo, dobimo sledeči smisel: Zasebnemu tožilcu se podtika, da je zdravil s sulfatiazolom na Viču gnilobo čebelje zalege ali da jo je Janko Babnik, ki prebiva na Viču, sam zdravil s sulfamidi po navodilu zasebnega tožilca, da pa se je tako zdravljenje izkazalo kot brezuspešno. Iz podatkov v spisu pa je razvidno, da zasebni tožilec nikdar ni zdravil čebel na Viču in da Janko Babnik ni imel v svojem čebelnjaku nikdar hude gnilobe čebelje zalege. Članek podtika zasebnemu tožilcu nekaj neresničnega in smeši njegovo prizadevanje ter nje-

gove dobronamerne poskuse, da bi zdravil omenjeno čebeljo bolezen s sulfamidi. Pri nepoučenih bralcih bi utegnil članek vzbuditi vtis, da je zasebni tožilec tisti, zaradi katerega se je čebelja gniloba na Viču tako razširila, da ni bilo druge pomoči kakor žveplo in ogenj.

Sodišče sicer verjame obtožencu, da je bil v zmoti, ko je spravil pisanje zasebnega tožilca v zvezo z Jankom Babnikom in ne z Jožetom Breznanom ali Valentinom Bizjanom, kajti če bi bil vedel, da meni tožilec za inicialkama J.B. Jožeta Brezana, bi tega ne bil napisal.

Sodišče pa ne vidi v tem nobene opravičljive zmote. Opravičljiva je zmota, če je nezakriviljena, neopravičljiva pa je, če temelji na malomarnosti, nepazljivosti ali lahkomišelnosti. Obtoženec, ki prebiva v Ljubljani, je pač imel možnost, da se pri Janku Babniku ali pri Čebelarskem odseku KZ Vič informira, ali je Babnik sam ali po priporočilu zasebnega tožilca zdravil čebele s sulfamidi. Tega pa obtoženec ni storil, temveč je spravil hudo gnilobo čebelje zalege, ki se je pojavila na Viču, v zvezo s prizadevanjem zasebnega tožilca, da dokaže neuspešnost zdravljenja te čebelje bolezni s sulfanilamidnimi preparati.

Takšne kritike ni mogoče označiti za lojalno kritiko družbenega oziroma strokovnega delovanja zasebnega tožilca, ampak je to podtikanje neresničnih dejstev in smešenje zasebnega tožilca. Že v letu 1953 je obtoženec smešil in žalil zasebnega tožilca v članku, objavljenem v 5. številki Slovenskega čebelarja ter se je pri tem posluževal načina, ki ni običajen med navadnimi dostojnimi ljudmi, kaj šele med strokovnimi delavci. Iz vsebine članka, objavljenega v letu 1953, in iz vsebine inkriminiranega članka je sklepati, da je bil obtoženec namen onemogočiti zasebnega tožilca kot strokovnega delavca na področju čebelarstva. To ni nikaka strokovna debata, temveč je tako pisanje očitno plod osebnih mržnje obtoženca proti zasebnemu tožilcu. Če bi stvar prenesli na polje medicinske znanosti, bi ne prišli nikamor, če bi se znanstveniki glede novih poskusov smešili z nepreverjenimi podatki. Nenavadno je, da si upa izpodbijati uspešnost zdravljenja s sulfamidi nekdo, ki jih sam niti ni preizkusil in ki nima nobenih znanstvenih izkušenj o uporabi sulfanilamidnih preparatov za zdravljenje hude gnilobe čebelje za-

lege. Nepreverjena dejstva ne morejo biti primerno sredstvo za kritiko.

Pritožbeno sodišče je ob preizkusu sodbe prve stopnje, kakor ga narekuje odst. 1. čl. 353 ZKP, našlo, da je bil z odločbo o kazni v izpodbijani sodbi kršen kazenski zakon po 5. tč. čl. 345. ZKP v določbi čl. 169 odst. 2. KZ, ker ta člen ne predvideva denarne kazni in je smelo sodišče prve stopnje po čl. 42 odst. 2 in 43 tč. 1. KZ kazni obtožencu le tako omiliti, da bi mu jo znižalo do najmanjše zakonite mere zapora, ni pa bilo upravičeno izreči denarne kazni. Ker je podana pritožba le v korist obtoženca, pa se po čl. 353 ZKP sodba ne sme spremeniti v njegovo škodo in pritožbeno sodišče ne sme obsoditi obtoženca na strožjo kazni, kakor je bil obsojen s sodbo prve stopnje. Zato mora pač ostati pri tej kršitvi kazenskega zakona.

Ker niso podani razlogi, s katerimi se sodba izpodbija in tudi ne kršitve zakona iz 1. odst. čl. 353 KZ, je pritožbeno sodišče zavrnilo pritožbo kot neutemeljeno in je potrdilo sodbo sodišča prve stopnje (čl. 361 KP).

Ljubljana, dne 23. marca 1957.

ČEBELARJI IZ POSTOJNE

čutimo za svojo dolžnost, da izrazimo svojo hvalečnost in priznanje tovarišu Viktorju Kralju, predsedniku Čebelarkega društva Sežana, ki je bil preteklo jesen tako uslužen, da nam je preskrbel pasišča za ajdovo pašo. To je lep zgled tovarštva in uvidevnosti. Priporočamo se še za nadalje.

PROSIMO

vse naročnike, da čimprej poravnajo naročnino. Tekoči račun pri KB-60-1-Z-1077. Vsako spremembo naslova javite takoj in pripišite stari naslov! Na srednji del položnice na hrbtni strani napišite, čemu nakazujete denar. Kdor ne vrne prejetih številk, je vpisan kot reden naročnik za tekoče leto in bomo zahtevali od njega plačilo.

Uprava Slovenskega čebelarja

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUSTEV

kupi Jugovo knjigo »Praktični čebelar«. Ponudbe je poslati tajništvu, Ljubljana — Miklošičeva cesta 30.

PRAKTIČNI DEL SODOBNEGA ČEBELARSTVA

je v glavnem dokončan in ga je pričelo uredništvo pripravljati za tisk. Knjiga bo obsegala približno 500 strani ter bo opremljena z mnogimi slikami in načrti. Vsebina je porazdeljena na tale poglavja: 1. Od lova na med do prvih pričetkov čebelarjenja. 2. Panji z nepremičnim satjem. 3. Panji s premičnim satjem. 4. AŽ-panj in njegovi sestavni deli. 5. Čebelnjaki, ograde in zimovniki. 6. Čebelarjenje v AŽ-panju. 7. Prevažanje čebel na pašo. 8. Vzreja matic. 9. Čebelji proizvodi: med in vosek. 10. Čebelarsko pravo, organizacija in statistika.

Kakor prvi teoretični del tako bodo tudi drugi praktični del dobili naši člani ceneje, če ga bodo že sedaj naročili. Prednaročilo znaša za vezano knjigo 1000 din in za broširano 800 din. To vsoto lahko plačujejo naročniki v več obrokih, vendar morajo biti obroki poravnani vsaj do 1. oktobra 1957. Tržno ceno knjige bomo določili kasneje. Za prednaročnike bo ta cena za 20 odstotkov nižja. Denar je treba poslati po čekovni položnici na naš tekoči račun KB-60-1-Z-1077 s posebno oznako, da je namenjen za knjigo.

PRODAM

15 naseljenih AŽ-panjev ter razne čebelarske potrebščine po nizki ceni. — Ivan Kolar, Ljubljana — Žibertova 10.

PRODAM

celotno svoje čebelarstvo, ki sestoji iz čebelnjaka za 30 AŽ-panjev, iz desetih naseljenih AŽ-panjev na 9 satov, 15 polovičarjev, točila in omare za shranjevanje satja. Cena po dogovoru — Viktor Ciberšek — Gmajnica 1, p. Komenda.

NAPRODAJ

imam 3 naseljene AŽ-panje na 9 satov, 15 praznih, skoraj novih AŽ-panjev, čebelarsko tehniko in premičen čebelnjak za 8 AŽ-panjev — Anton Ješe, Križe pri Trzihu na Gorenjskem.

NAPRODAJ

imam čebeljank za 18 AŽ-panjev, ki se da razstaviti, ter 15 AŽ-panjev — Inž. Marijana Čuček, Ljubljana — Tržaška cesta 31.